

EL MIRALL

núm. 85 / 500 ptes

Dossier

La mel i la fel de Llorenç Villalonga

Entrevista

Pere Polo, la visió de l'STEI

Reportatge

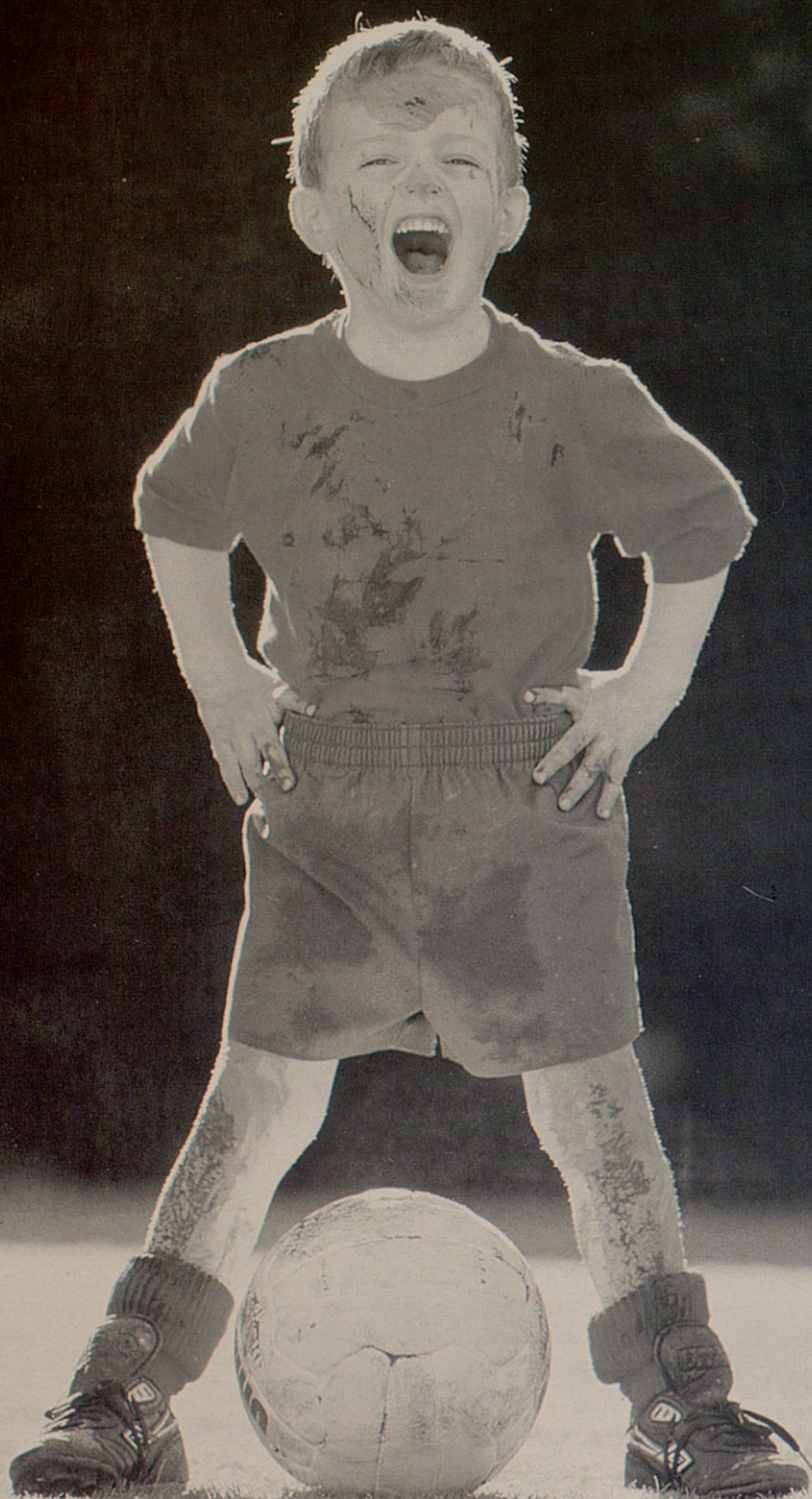
Alguna cosa es mou dins el teatre a Mallorca

Lleure

L'estiu, temps de viatges

M. Roig

Aquesta és *Raó* sa nostra de ser

A "**Sa Nostra**" no tenim accionistes, per això podem dedicar els beneficis a **Obra Social i Cultural**: a preservar el medi ambient, a impulsar l'esport, a recuperar les nostres festes i tradicions, a preparar als més joves i fer costat sempre als nostres majors. A "**Sa Nostra**" la gent de Balears són els principals accionistes.

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

*Gent de
confiança*

Dossier 5

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Publica:
Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1 -
07001 Palma

President: Ferran Gomila
Editor: Mateu Morro

**Producció, Administració
i Publicitat:**

C/ de la Impremta, 1 Pral. 2a
07001 Palma (Mallorca)

Tel. (971) 725937

Telefax: (971) 719385

Apartat de correus 179

07080 Palma (Mallorca)

Delegació a Barcelona:

C/ de la Montcada, 20

(Palau Dalmases)

08003 Barcelona

Delegació a València:

C/ de Moratín, 15

46001 València

Adreça de l'OCB a Internet
<http://www.portal.com/ocb>

Director:

Gaspar Valero i Martí

Redactora en cap:

Joana Mas i Sastre

Secretari de redacció:

Tomeu Martí i Florit

**Consell de redacció /
col·laboradors**

Francesc Bujosa

Catalina Valriu

Antoni Ginard

David Ginard

Antoni Marimon

Biel Mesquida

Mateu Morro

Publicitat: Santi Adrover

**Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament
l'opinió dels autors.**

Coberta: Menéndez Rojas

Fotos: Pep Pastor

Disseny: Carles Oubiña

Maquetació: Tomeu Martí

Fotocomposició:

Documenta Balear SA

Impressió:

Xisco Arts Gràfiques

C/ del Baix Riera, 1-A, Palma.

Tel. 475754

Dipòsit Legal: PM 10-1987

LLORENÇ VILLALONGA

El Mirall dedica el dossier d'aquest número a un escriptor sempre polèmic, Llorenç Villalonga, ara que es compleix el seu centenari. Un grapat d'articles ens ajuda a comprendre l'obra i la personalitat de l'autor de *Bearn*.

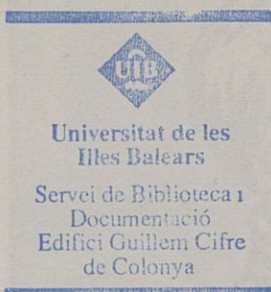

Semblança 32

És un home lluitador, apassionat i enamorat de la seva feina: ajudar a fer possible les causes perdudes. Es tracta de Jaume Santandreu, escriptor, poeta i, a més, capellà.

Reportatge 18

Alguna cosa es mou dins el teatre a Mallorca. Aquest és el títol d'un reportatge que fa un repàs del teatre que es fa a Mallorca.

Universitat de les
Illes Balears

Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Colonya

Entrevista 23

PERE POLO

Ara que els escolars són de vacances, Pere Polo, secretari general del Sindicat de Treballadors de l'Ensenyança de les illes Balears (STEI), ens ofereix la seva visió sobre el món de l'ensenyament, que considera que es troba en un moment delicat.

Itineraris
d'Eivissa 30

Aquesta és la segona entrega dels itineraris que sobre Eivissa i Formentera ha dissenyat Joan Marí Cardona. Aquest número, conclou la segona part del trajecte del camí vell d'Albarca.

Tendències

Cinema

Pau Rosselló36

Art

Cristina Ros38

Llibres

Biel Mesquida40

Música

Àlex Volney42

I-IV Notícies
de l'Obra

Viatges 33

L'estiu és temps de lleure i, també de viatjar i conèixer nous indrets. Mateu Morro ens ha fet una sèrie de suggeriments d'esplai molt interessants que abasten el País Valencià i Catalunya.

FREIXENET

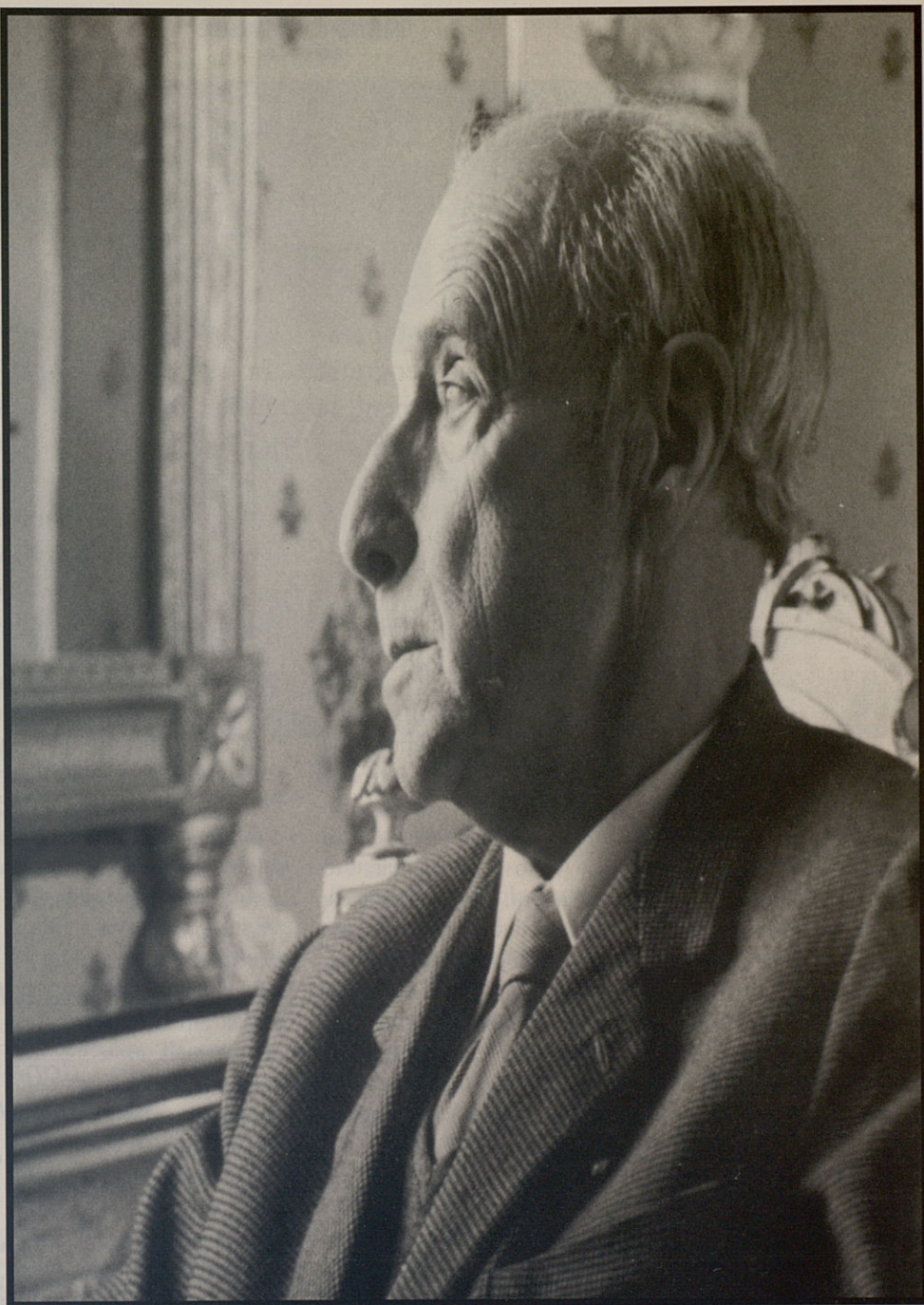
Caves a Sant Sadurní d'Anoia

**Des de sempre
amb les publicacions en català**

FREIXENET PATROCINA LA MOSTRA DE REVISTES EN CATALÀ 1997

LLORENÇ VILLALONGA

L' escriptor i periodista Llorenç Villalonga és el protagonista del dossier d'aquest número d'*El Mirall*. Gaspar Valero ha fet un recull d'itineraris villalonguians; Beatriu Valls ens ofereix un reportatge sobre la casa-museu que,

ben aviat, a finals d'any, s'inaugurarà a Binissalem; Jaume Pomar ha escrit unes *notes d'urgència* sobre l'escriptor; Pere Rosselló ens presenta Villalonga com a un misàntrop i José C. Llop li fa un retrat miniaturista.

DOSSIER
•••

La geografia de Llorenç Villalonga

Notes per a un itinerari al voltant de la vida i l'obra de l'autor de Bearn

Els dos móns de Llorenç Villalonga, el biogràfic i el literari, discorren per una geografia més o menys resseguible, especialment, la corresponent a la vida real de l'autor. Però són, potser, els àmbits espacials del mite de *Bearn* i d'altres creacions literàries els que ens resultaran més suggerents a l'hora de recrear-los amb una nova perspectiva: la descoberta de la lectura literària del paisatge villalonguà.

Aquest itinerari literari i biogràfic, breu i parcial a la força, el dividim en dues parts: una primera part discorre per Ciutat (casa natal, Can Gelabert, Can Ribera i Can Ferrandell), mentre que l'altra, es passeja per contrades de la Muntanya i del Raiguer de la Part Forana mallorquina, concretament pels municipis de Bunyola, Alaró i Binissalem. Deixam de banda, volgutament, altres domicilis i diferents centres de treball que tingué Llorenç Villalonga, com també indrets vivencials que influïren en la seva obra (Círculo Mallorquín, el Terreno, Bar Riskal, etc.).

Casa natal

Llorenç Villalonga Pons va néixer dia 1 de març de 1897. El nadó era fill de Miquel Villalonga Muntaner (1859-1923), militar de professió, i de Joana Pons Marquès (1860-1929). La

bona nova s'esdevingué en el domicili familiar, una casa situada al segon pis del número 1 del carrer dels Oms. És una finca multifamiliar, situada ben davant de l'Hospital Militar. Actualment, no hi figura cap placa ni cap ressenya que ens parli d'aquest fet.

Can Gelabert

L'any 1942 Llorenç Villalonga i la seva esposa, Teresa Gelabert, es traslladaren a viure a la casa de l'Estudi General, 25 (actual núm. 15), on varen

residir fins a la mort, en 1980 l'escriptor i en 1986 la seva dona. El casal arribava, per herència, a Teresa, després de la mort de la seva tia Mercè Gelabert Llabrés, esposa de Josep Palou de Comasema.

En la planta baixa, hi destacam el portal forà d'arc rodó que comunica a un doble vestíbul, amb embigat sostingut per dos

Cal anar alerta, emperò, perquè, com diu l'autor de *Falses memòries*: «Si algun erudit desenfeinat volgués escudriñar la toponímia, les dades i els fets concrets que estic ressenyant, es veuria amb feina per arribar a treure'n clarícia. Escric mentides una darrere l'altra –si em voleu tractar millor, digau-ne fantasies– perquè som un convençut que la realitat objectiva no existeix».

arcs rebaixats; al fons, un petit pati acull l'escala. De l'interior, deixem que en faci la descripció Baltasar Porcel: «La casa és gran, d'uns quants pisos i diversos salons. Estem en una sala amb xemeneia, espills, males reproduccions del Ticià, una taula amb braser amb tot de butaques al voltant i un sofà on l'escriptor i la seva muller ... s'asseuen, ella fent mitja,

ell llegint... Cap al carrer, alguns salons, l'un tot blau, on es combinen quadres d'incerta representació i pintura resseca amb mobles entapissats, encoixinats, elegants, d'un rococó versallesc. Són salons que s'obren poc: el dia del Corpus, al pas de la processó, quan han de rebre un general o un aristòcrata tronat.

Can Crespí

Dona Rosa Ribera Carbonell (1834-1924), vídua de don Miquel Villalonga Gelabert oncle del pare de

Llorenç Villalonga, era la contrafigura literària de dona Obdúlia Montcada a *Mort de Dama*; tenia fama de ser la llengua més terrible i perillosa que hi havia dins Palma. Opulenta i isabelina, anava sempre endolada. Vivia al casal del carrer de Sant Roc, 1, al barri de la Catedral, que tenien arrendat als propietaris, la família Crespí, i per això també

es coneix amb el nom de Can Crespí. El casal data del segle XVIII; té un pati amb els elements característics del barroc civil mallorquí: columnes de marbre vermell, arcs d'ansa de paner i escales de pedra de Santanyí.

El primer paràgraf de la novel·la *Mort de Dama* descriu el barri de dona Obdúlia: «El barri és venerable, noble i silenciós, amb carrers estrets i cases amples, que semblen deshabitades. Entre les volades dels casals, el cel fa vibrar el seu

Rosa Ribera era la contrafigura de dona Obdúlia Montcada

...

...

Villalonga va néixer al número 1 del carrer Oms

blau lluminós com una llançada. L'herba creix entre les juntes de les pedres, amples com lloses.

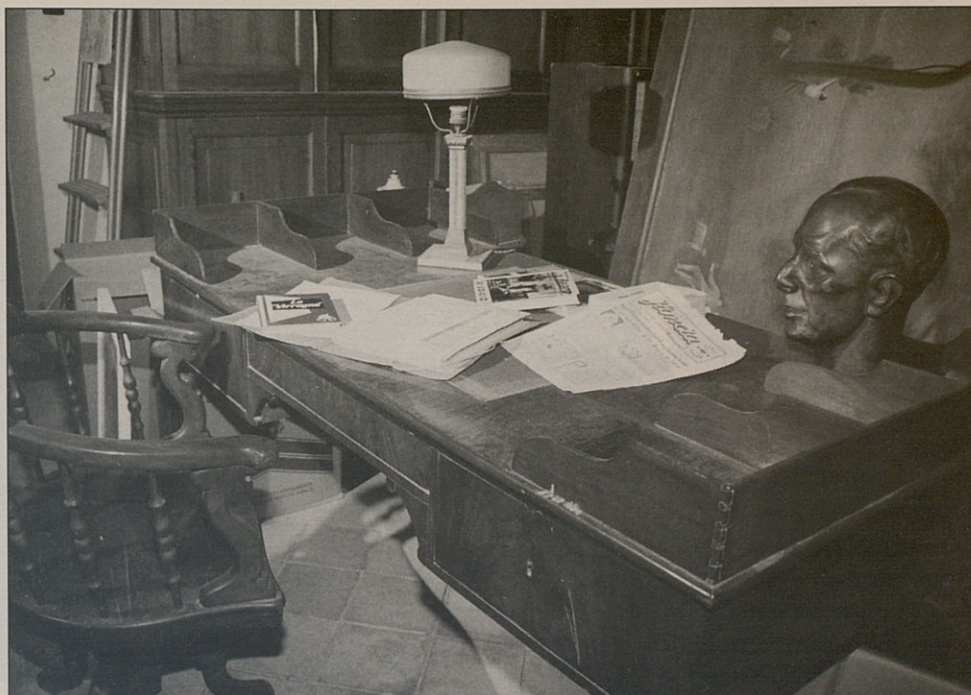
Can Ferrandell

Llorenç Villalonga i Maria Teresa Gelabert es casaren al monestir de Sant Bernat de la Real el 19 de novembre de 1936. Bona part del festeig, que havia durat poc mesos, havia tingut com a escenari el casal dit Can Ferrandell, en el carrer de Sant Jaume, gràcies a la bona disposició d'una amiga de Teresa, Maria Coll Roca (1891-1971), de Can Barra d'Or, esposa de Ramon Maroto Moxó (mort en 1942). Can Ferrandell era aleshores la casa pairal dels Maroto, marquesos de Can Ferrandell; posteriorment, en 1954, es convertí en l'Hostal Born (Pomar, 184).

Dona Maria Coll, marquesa de Can Ferrandell, és la base de la figura literària de la marquesa de Pax, «Mumare», protagonista principal dels *Desbarats*. Aquestes obretes fan referència al costumisme de l'aristocràcia mallorquina, a través de fets, anècdotes i personatges de la família Maroto-Coll; durant molts d'anys, el matrimoni Villalonga-Gelabert anava a passar la nit de Nadal a Can Ferrandell, on l'escriptor llegia un desbarat distint cada any.

Bunyola

El metge Guillem Villalonga Gelabert, padrí de

Ara, el despatx de l'escriptor roman amagatzemat. Aviat s'instal·larà a Can Sabater.

Llorenç, es casà amb la bunyolina Catalina Muntaner dels Cocons Sanxo, i passà a exercir a Bunyola. D'infant, Llorenç Villalonga era molt malaltís, i un dels remeis als seus mals era romandre llargues temporades a Bunyola. L'escriptor sempre recordarà aquest temps d'infantesa a Bunyola com el millor de la

seva vida. Amb l'àvia Catalina Muntaner i amb la tia Antònia, visqué a la casa del carrer Sant Antoni i a la possessió dels Cocons. Aquella Arcà-

dia feliç ha estat recreada a *Les Fures* i a *Falses memòries*.

Segons Jaume Pomar, Bunyola havia d'esser el nucli inicial de Bearn, un mite que es conforma des del principi dins l'obra

literària de Llorenç Villalonga. Amb el nom de Fontnova, Bunyola emmarca la infantesa de Salvador Orlan a *Falses Memòries*, quasi un llibre memorial».

Dins el poble de Bunyola, el punt de referència que situam és la casa dels Villalonga, adquirida per l'avi de l'escriptor, Guillem, en 1853. Es troba precisament al carrer Germans Villalonga, antigament dit de Sant Antoni, núm. 3.

L'espai de Bearn

Per recrear la geografia imaginària del mite de Bearn, proposam un recorregut per la carretera que des de Bunyola va a Alaró (PM-202), passant per Son Creus, pel coll d'Honor, pel llogaret d'Orient i per Solleric. Llorenç Villalonga, en una carta a Miquel Dolç, de de-

sembre de 1961, afirma el següent: «Bearn no existeix! És el paradís perdut, solament paradís perquè és perdut. Jo l'he imaginat, emperò per les muntanyes d'Alaró, prop de Binissalem i l'Alcadena» (citada per Pomar, 306). Si a aquesta informació, hi afegim l'efecte ja esmentat de Bunyola com a fixadora literària

de les vivències de la ruralia, a més de les referències a Son Creus i, possiblement, al llogaret d'Orient i a les seves pos-

sessions, la passejada no resultarà de bades.

Partim de Bunyola i, vora el km 2'5 de la carretera d'Orient, abans de la finca d'Honor, tenim Son Creus, a la nostra esquerra; és una possessió que pot coincidir, si fa no fa, amb la

•
*El matrimoni
Villalonga anava
a passar la Nit
de Nadal a Can
Ferrandell.*
•••

•
*Bunyola fou
el nuci inicial
de Bearn*
•••

possessió homònima, descrita en la novel·la *Les Temptacions*. El paisatge de muntanya hi surt referit: «Les serres de Son Creus, tocant ja a Bearn, constitueixen la part més accidentada i grandiosa de l'illa. Sense més vies de comunicació que alguns caminois de bèstia, la solitud d'aquells paratges només es veu torbada per qualche caçador o qualche família de carboners que aixequen la seva barraca dins el més amagat de l'alzinar... Des d'allà dalt el panorama era grandios. La muntanya davallava en un pendent paorós fins a morir a la carretera.

Entre Orient (km 10'100) i Solleric (km 14'200), és un bon lloc per evocar els paisatges de la novel·la *Bearn o la sala de les nines*. El protagonista, el capellà Joan Mayol, introdueix l'espai de la novel·la: «Suposat que no arribares a venir a Bearn, et diré que es tracta d'una possessió de muntanya situada prop d'un llogaret d'unes quatre-centes ànimes que s'anomena, també, Bearn».

Tofla (Alaró)

Per la carretera d'Orient a Alaró, abans d'entrar en aquest poble, podem voltar

Bust de Villalonga

cap a l'esquerra, a la recerca de la carretera Alaró-Lloseta (PM-211). En direcció a Lloseta, trobarem, passat Son Grau, la contrada de Tofla. És un espai plenament villalonguà perquè la família paterna de Llorenç Villalonga procedia

de la nissaga dels propietaris de Tofla, antiga possessió del terme d'Alaró.

El primer avantpassat que s'hi radicà fou Joanot Villalonga, que el 1484 comprà la possessió. La família, benestant, formava part de l'estament dels

pagesos senyors, que inte-

graven la mà major de la part forana. Des del segle XVIII, les divisions i els establits generaren diverses finques més petites, de tal manera que avui tenim les següents: Can Sec de Dalt, Can Sec de Baix, Can Jeroni Vell, Can Jeroni Nou i Can Negret. El casal es troba a la finca de Can Sec de Dalt. El darrer propietari de Tofla de la família Villalonga, Antoni Armengol i Villalonga, va vendre Can Sec de Dalt en 1966 i regalà l'arxiu familiar al seu cosí Llorenç.

Aproximadament a l'altura del km 8'700, des d'Alaró a Lloseta, a la dreta de la carretera parteix un camí que condueix al centre de l'antiga finca, Can Sec i Can Jeroni Vell; és un espai molt trastocat i, abans d'arribar-hi, hi ha un edifici d'imitació neogòtica, en ruïnes, anomenat es Castell, i amb construccions disformes abandonades, semblants a granges d'animals, pels voltants. Novament en la carretera d'Alaró a Lloseta, a l'altura del km 8'100, a la dreta, tenim potser la vista millor de la contrada: la casa de l'Hort de Can Sec de Tofla.

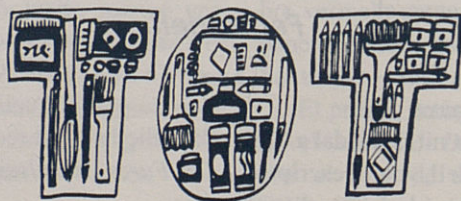
Llorenç Villalonga parla específicament de Tofla en una carta enviada a Mn.

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Tel·lèfon 72 14 83 - Fax 71 93 12
07002 PALMA DE MALLORCA

MATERIAL DE BELLES ARTS

PELLETERIA, 2 I SOL, 28 - Tel·lèfon 72 28 59
07001 PALMA DE MALLORCA

JAUME POMAR

LA RAÓ I EL MEU DRET

Biografia de Llorenç Villalonga

Aquests llibres mostren part del paisatge de Villalonga.

Josep Capó, amb data de 4 de juliol de 1968: «Tofla, a principis del XIX era encara una gran falca del terme d'Alaró, enclavada entre els termes de Lloseta i Binissalem. Les confrontes són Es Filicomís (o sia, s'Estorrell Nou, dins Lloseta), Son Grau Gran, Sa Penya de Can Jeroni i Morneta o Borneta, ja dins Binissalem. Can Sec i Can Jeroni eren una mateixa finca. Avui estan separades, i el casal està dividit en dos. Des de la carretera (anant de Lloseta a Alaró), sols es veu Can Sec,

que dona a Llevant. Can Jeroni dona al Migdia».

Can Sabater

El 1937 Llorenç Villalonga i Teresa Gelabert s'instal·laren a Binissalem, a la casa coneguda amb el nom de Can Sabater, a l'actual carrer de Bonaire (núm. 25). És un casal de dues plantes d'alçat, amb portal forà d'arc rodó adovellat.

El 1937 Villalonga i la seva esposa s'instal·laren a Binissalem

Un batiport o escanzell comunica amb el vestíbul, amb coberta d'embigat i amb un portal de llinda a cada costat. Un arc escarser ens deixa pas al segon aiguavés, amb l'escala a l'esquerra. Un tercer aiguavés distribueix la sortida al jardí,

recte, i a la cuina i al pati, cap a la dreta. Al fons del

pati, que té entrada directa per una portassa, hi ha el cup de vi i el celler, amb sis bótes congrenyades i amb trespol enllosat; a l'altra part, vora la portassa, hi ha una porxada amb un coll de cisterna. En el jardí, ara descurat, també hi ha un coll de cisterna, circular. En el primer pis, amb sales i cambres actualment buides, hi destaca la capella, d'armari, amb un retaulet amb un santcris i un frontal amb la representació del Calvari.

A la façana del casal, a l'esquerra del portal, hi ha una làpida que diu: «Aquí visqué i escrigué lo millor de la seva obra l'escriptor senyor don Llorenç Villalonga de Tofla, fill adoptiu i predilecte d'aquesta vila. L'Ajuntament de Binissalem. Tardor de 1982. 1897-1980». Can Sabater actualment és propietat del Consell Insular de Mallorca i és previst de fer-hi un museu dedicat a l'escriptor.

Aquest article està basat en el llibre *La raó i el meu dret. Biografia de Llorenç Villalonga*, de Jaume Pomar.

Gaspar Valero i Martí

erco
leta

Gianni Rodari

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 29 90 86

erco
leta

Gianni Rodari

Una part de Can Sabater romandrà oberta el públic a finals d'enguany

La casa-museu de Llorenç Villalonga serà un centre viu i activador de la cultura

Llorenç Villalonga passava llargues temporades descansant a la seva casa de Binissalem. Allà llegia, escrivia i es refugiava dels calurosos estius. Ara, Can Sabater, propietat del Consell Insular de Mallorca, es convertirà en una casa-museu. Les obres de reforma de la part de dalt

de la casa, allà on l'escriptor tenia el seu despatx, acabaran aviat, i està previst que aquestes dependències s'obrin al públic a finals d'enguany. Can Sabater no serà només un museu. Es tracta de dotar Binissalem d'un centre viu per gaudir d'activitats literàries i culturals, en general.

La missió de la Casa Museu Llorenç Villalonga és dotar Mallorca d'un referent dedicat a la figura de l'escriptor mallorquí i, per extensió, a la literatura catalana. El centre vol esser un espai d'exposició del món villalonguà i, a la vegada, de la tradició i història cultural del nostre patrimoni literari.

Després que el Consell

Insular de Mallorca compràs Can Sabater als hereus de Villalonga, la família Zaforteza, per 50 milions de pessetes, començaren les obres de reforma de la casa, que està previst que finalitzin el 1998. No obstant això, la primera

fase de la casa-museu serà conclusa a finals d'enguany.

*A Binissalem,
Villalonga
hi passava el
temps de repòs*

...

El primer pis abasta la majoria de les estances nobles de la casa. En aquestes dependències, està previst col·locar-hi el material fotogràfic, objectual i escrit disposat en panells i vitri-

nes. Dins el que ha de ser el recorregut específicament villalonguà del museu, el públic serà transportat a la intimitat de la vida privada del qui fou l'habitant de la casa, a través de la restitució del despatx de Llorenç Villalonga exactament allà on va estar. Actualment, el mobiliari del despatx és en procés de restauració. Es disposa de la taula, de la cadira, de la làmpara, del braser, dels llibres que omplien els prestatges de l'estança, de nou gravats i d'un dibuix damunt tela.

L'edifici de Can Sabater no ha patit transformacions arquitectòniques fonamentals des de l'època de l'habitatge. Els murs interiors conserven encara la distribució originària. Tot coincidint amb el centenari de l'escriptor, el centre obrirà, entre els mesos de novembre i desembre d'enguany, l'exposició permanent dedicada a la figura i l'obra de Llorenç Villalonga. Aquest nucli primigeni dels espais expositius de Can Sabater s'inseriu dins d'un projecte museològic de gran abast, que inclourà, en el futur,

Placa a la façana de Can Sabater.

una exposició permanent destinada a explicar la història de la literatura catalana. Es tracta de muntar una exposició educativa alhora que s'evoca la figura i l'obra de l'escriptor.

L'obertura de la primera fase del museu permetrà que la comprensió del personatge també sigui possible mitjançant

l'evocació i l'associació, i que es produeixi una sensibilització emotiva de l'espectador quan contempli l'home-personalitat en l'esfera privada, en la seva familiaritat.

L'exposició permetrà copsar quina va ser la biografia del personatge: la infantesa i la joventut, l'estudiant de medicina amb vocació de periodista, els inicis com a escriptor, el seu matrimoni, l'experiència de la Guerra Civil i de la postguerra o la seva vida durant els anys seixanta i setanta. A través del recorregut expositiu, el visitant del museu també podrà conèixer l'obra literària de l'autor i, quines foren les principals lectures de Villalonga.

El públic que visiti el futur museu podrà gaudir de fotografies de la infantesa i de la joventut. Hi ha fotos dels seus pares, dels germans, de les destinacions militars del pare (postals de Menorca i La Corunya), del servei militar, de la seva estada a Múrcia per a estudiar-hi medicina, etc. Així mateix, es podrà contemplar el primer

article de premsa publicat per Llorenç i Miquel Villalonga a *Última Hora*, al voltant d'una polèmica sobre el torrent de Sóller, i el títol de llicenciat en medicina i cirurgia.

A l'exposició també quedará reflectit el seu matrimoni amb Teresa Gelabert, la Guerra Civil a Mallorca, la postguerra, la vida professional i privada, els seus viatges per Europa, la represa de l'activitat periodística, articles en els quals parla de Binissalem i els seus poetes, de Joan Alcover, del pintor Santiago

Rossiñol, de Salvador Espriu i de l'assumpte del bil·lisme, entre altres temes.

Un recorregut per Can Sabater permetrà als mallorquins saber quines foren les lectures de Llorenç Villalonga. Els fons bibliogràfic del museu disposa d'obres de Molière, Voltaire, Anatole France, Proust, Sartre, Pío Baroja, Clarín, Galdós i Maura, entre d'altres. També hi haurà una selecció de llibres corresponent als escriptors contemporanis de Villalonga, com ara Vidal Alcover, Josep Pla, Salvador Espriu, Joan Bonet i Llorenç Moyà.

La Casa Museu de Llorenç Villalonga també albergarà un conjunt de tretze fotografies fetes per Antoni Canyans, totes pertanyents a un mateix dia i

preses en l'etapa de maduresa de l'escriptor. Aquests retrats aniran acompanyats de tires, amb dues o tres frases, extreïdes de novel·les,

entrevistes, cartes o escrits diversos de Villalonga.

L'obra de l'escriptor mallorquí es donarà a conèixer mitjançant manuscrits i fotografies relacionades amb *Bearn*, *Mort de dama*, *El misantrop*, *Desbats* o *Pastiches*. Can Sabater serà un museu actiu, el qual serà visitat per escolars, als quals se'ls donarà a conèixer la vida i l'obra de

l'escriptor alhora que se'ls aproparà a la literatura catalana. També s'organitzaran cicles de conferències o trobades d'escriptors. Es tracta de desenvolupar activitats culturals diverses que enriqueixin i completin el món que el centre ofereix. Fonts del Consell Insular de Mallorca, han afirmat que, entre les obres de reforma de la casa, la restauració de mobiliari i objectes i la catalogació del material de Villalonga, la institució haurà invertit uns 20 milions de pessetes en el Museu Llorenç Villalonga.

Beatriu Valls

El despatx de l'escriptor es col·locarà tal com estava

El mobiliari, els manuscrits i els objectes de l'autor de Bearn s'estan restaurant

Posar en marxa el museu costarà al voltant de 20 milions de pessetes

EDICIONS DOCUMENTA BALEAR

presenten

Quaderns d'història contemporània de les Balears

1. Mallorca durant la Guerra Civil (1936-1939)
Josep Massot i Muntaner
2. El moviment obrer a les Balears (1869-1936)
Pere Gabriel
3. Mallorca durant el segle XIX (1808-1868)
Pere Fullana
4. Els moviments literaris a les Balears (1840-1990)
Pere Rosselló i Bover
5. La Restauració a Mallorca (1874-1923)
Isabel Peñarribia
6. La dona en la Mallorca contemporània
Joana M. Escartín / Aina R. Serrano

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demaneu informació a c/ Rubén Darío, 12, 5è-B, 07012 PALMA

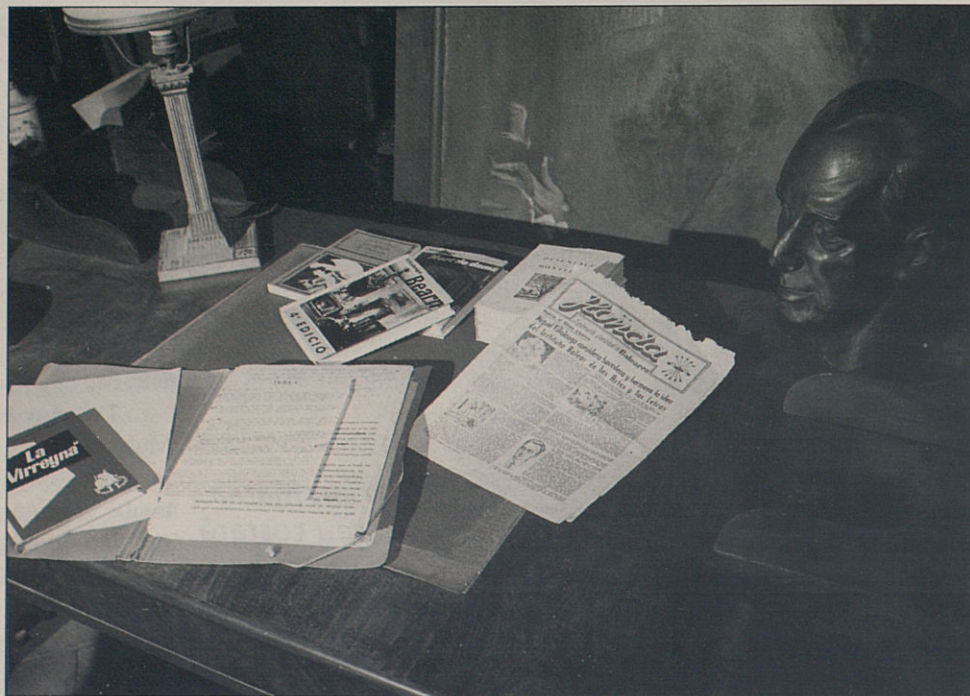
Notes d'urgència sobre el centenari de Villalonga

No som, els mallorquins, un poble que s'estimi massa a si mateix. Coïndidim, en això, amb els sicilians i per ventura és una característica de les illes mediterrànies, totes rescloses en elles mateixes, amb límits geogràfics que marquen el

principi i el final de l'univers. Expressions com a Mallorca o fora de Mallorca expressen un tarannà autosuficient, etnocèntric, del qual fatalment se n'ha derivat la nostra violència, el nostre autoodi, el menyspreu per les nostres coses.

Leonardo Sciascia, que observà característiques paral·leles al que acabo de dir dins la seva Sicília primitiva i perillosa, observava en els sicilians uns éssers destinats fatalment a passar-se la vida dins un clima d'odi compartit. Malparlaven els uns dels altres, practicaven la groga enveja, enriquint-la amb els set colors de l'arc de Sant Martí, i establien escales de valors i fronteres pròpies, amb un codi territorial incomprensible. De sobte arribava algú de fora, es trobava una cosa nova, amb color local, i pensava que els sicilians eren encantadors. Aleshores, els illencs, mafiosos o guapardescos, feien tots els possibles i més per demostrar al foraster que anava errat.

La introducció ha estat un poc llarga, però val la pena que ens hi deturem. Sciascia, quan llegí per primera vegada *Il gattopardo*, pensà que es trobava en presència de les característiques més negatives de l'etnocentrisme del seu poble. Més tard entengué que Lampedusa vivia de

La figura de Villalonga és un camp adobadíssim.

manera simbiòtica les contradiccions de la seva gent com un dolor assumit, i la literatura era la seva defensa davant una brutalitat mala d'emprendre. Rectificà.

La figura de Villalonga, entre nosaltres, és un camp abonadíssim perquè s'hi rabegin tots

els nostres sicofantes i turiferaris. I ben mirat s'entén. No hem pogut, ni sabut- per ventura volgut?-construir

un país amb consciència nacional-cultural i la nostra manca d'identitat només ens ha duit a l'automenyspreu o a l'aixecament de monuments idòlatres només pel plaer de poder després destruir-los. Moltes de les nostres publicacions, en ple ús de la nostra llengua, mostren un tal desordre i una manca d'orientació que ens poden fer enyorar el

Foc i fum, on si més no el localisme costumista que sempre ens identifica brillava esplendorós amb llum pròpia. No pretenia esser altra cosa.

**El tema
Villalonga
no està tancat
i roman obra
oberta**

La qüestió és molt simple. Llorenç Villalonga inventa la novel·lística de Mallorca.

Du a terme una vasta obra concebuda en forma de memòries personals d'ell i del seu entorn. Estableix, en la literatura,

**Llorenç Villalonga
inventa la
novel·lística
de Mallorca**

...

...

El material de l'escriptor és propietat del CIM per crear el museu.

una visió dialèctica de la seva realitat, vista sempre des del pessimisme obligat dels intel·ligents. Fa profundament tots els nostres tòpics. Esclata contra la beneïtura consubstancial dels nostres poderosos. I, per damunt de tot, traça un

univers imaginari, profundament arrelat a la seva terra i a la seva gent, en el qual trobam, per primera vegada en la història de la literatura a Mallorca, una obra densa i conscient en la qual podem identificar-nos tots els mallorquins.

No fou, i això és certíssim, ni un sant, ni un heroi ni un màrtir. Tampoc no ho pretengué, com no ho pretens tu ara mateix, *Hypocrite lecteur, mon semblable, mon frère*. I s'equivoca com el que més —potser set vegades set cada dia, com atribueix la Bíblia als més justos— davant la història, davant la vida i de vegades, fins i tot, davant la mateixa literatura. Només la immobilitat i l'estatisme, és a dir la

Era necessària una biografia que establís connexions entre la vida viscuda i la literaturitzada

peresa, eviten l'error del que cerca. I si l'immòbil s'atura en el punt errat, l'error el pot acompanyar tota la vida. Per això, en el cas de Villalonga, era necessària una biografia que establís connexions entre la vida viscuda i vida literaturitzada, entre èxits i fracassos i normalíssims entusiasmes o profundes decepcions. Torno a dir que la nostra vida damunt la roqueta és difícil, frustradora, desagraïda. Vaig voler articular, des de la neutralitat, els condicionants vitals que contribuïren a crear en

ell una poderosa vocació literària per servir la qual va estar molt dotat.

Modestament crec que, si en una cosa no vaig errar, fou en el fet d'obrir, capítol rere capítol, portes a successius estudiosos o investigadors que, sens dubte, tornaran sobre el tema, ara per matisar o rectificar-me determinades visions, i adés per aprofundir-les. M'agrada haver simplificat la tasca oferint-los les meves fonts, en las quals una lectura atenta

podrà detectar multitud d'indícis per resseguir. Perquè el tema Villalonga, avui com avui, no està tancat i roman obra oberta, tant en els aspectes biogràfics com en els d'interpretació de la seva obra literària. Tant de bo la tasca, de cara a l'esdevenidor, es pugui desenvolupar sense prejudicis i amb l'allau de materials que aplegarà el centre de documentació que el Consell Insular de Mallorca té projectat inaugurar el proper mes de novembre a Can Sabater a Binissalem.

Jaume Pomar

Ses Puelles
Estudi
de
Perruqueria

Carrer Navarra, núm. 3, 1r - 07003 Palma - Tel. 71 80 37

EL MIRALL

**AMB EL
SUPORT DE**

fundació congrés de cultura catalana

La solitud del misantrop

Una de les idees centrals de tota l'obra de Llorenç Villalonga és que la veritat absoluta no existeix. Per això encapçala *L'àngel rebel* amb una citació de Francis Walder: «*La vérité n'est pas le contraire du mensonge*». Villalonga no es cansa de repetir aquesta idea un cop i un altre, sota les múltiples varietats i combinacions possibles, en les seves obres principals: *Bearn*, *Falses*

memòries..., *El llumí*, etc. El fet no tendria gaire importància si es tractàs d'una sentència el contingut de la qual no afectàs també la veracitat o la falsedat de la mateixa obra que la fa explícita. És a dir, el pensament villalonguà es troba tan imbuït d'aquest relativisme que, en conseqüència, no podem deduir res amb seguretat, àdhuc ni tan sols la validesa del mateix relativisme.

Es evident que ens trobam davant un d'aquells sofismes que tant agradaven a don Toni de Bearn, per al qual els jocs d'idees són semblants –tant pel que fa als mecanismes com als objectius– als exercicis gimnàstics.

Per això, ens hem de preguntar en què consisteix realment el secret de l'obra literària de Llorenç Villalonga. Què és el que la fa misteriosa –i, per tant, atractiva– als nostres ulls. El lector, quan ja ha penetrat en el funcionament intel·lectual del nostre escriptor, té la sensació que es troba davant una sala plena de miralls, en la qual està absolutament perdut, ja que li és impossible distingir

les imatges reals de les reflectides. Tampoc no hi ha res fix, cap nord ni cap guia, que l'ajudin a moure's en un mar de citacions i de pensaments, entre els quals la contradicció no sols no és exclosa, sinó que fins i tot forma part del sistema. Un sistema, cal aclarir-ho, que es caracteritza per no ésser-ho pròpiament.

No és gaire difícil trobar les fonts ideològiques i literàries d'aquest pensament. La concepció cíclica de la Història d'Oswald Spengler o la idea del temps subjectiu d'Henri Bergson, juntament amb algunes idees de José Ortega y Gasset, hi

tenen molt a veure. Igualment, Anatole France, Marcel Proust i André Gide, els seus tres ídols de la narrativa francesa, entre d'altres. Si la Història, el Temps, els costums, la bellesa, la Moral, el Bé i el Mal, etc. són relatius, la novel·la no pot renunciar a comunicar aquesta

relativitat, que, a més, es converteix en l'única temàtica possible per a la novel·la contemporània. I la manera més adient de transmetre aquest pensament és, sens dubte,

mitjançant l'adopció d'unes tècniques narratives que esborrin qualsevol possibilitat de discernir els límits entre el que és real i el que

no ho és. És a dir, esborrar la figura del narrador –única font d'on brolla la veritat de la història– re-re la d'una pluralitat de veus,

diversa i, fins i tot, contradictòria.

Tot això està relacionat amb el component autobiogràfic de la literatura villalonguiana. El nostre autor parteix del seu món d'experiències personals, que transllada a l'àmbit de la literatura mitjançant totes les tergiversa-

ocórrer o la tergiversació d'anècdotes han estat posats al servei d'una veritat que, per definició, no existeix. «S'engany i sa veritat –afirma don Toni de Bearn– formen part d'un tot.» Des d'aquest punt de vista, podem concebre l'obra villalonguiana com unes extenses memòries, en el sentit més ampli del mot, en les quals el més important no és convèncer-nos de la «seva» veritat, sinó assajar de reviuir el temps passat, recobrar-lo mitjançant la imaginació i el record. D'aquí el sentit de llibres com *Les Fures*, on recrea el

món de la infantesa, *El Misanthrop*, on reviu els anys d'estudiant universitari a Saragossa, o de les *Falses memòries de*

El nostre autor parteix del seu món d'experiències

...

Els millors viatges són els fets amb la imaginació

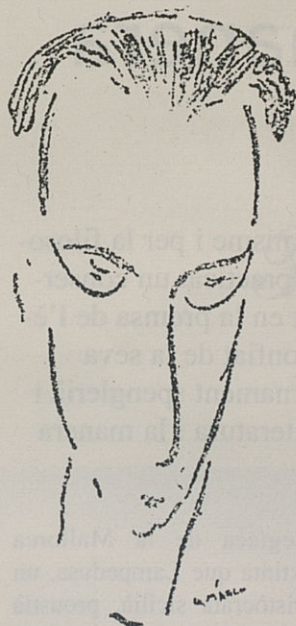
...

cions que li calguin, ja que sovint una mentida pot explicar-nos una veritat. D'aquí que Llorenç Villalonga escrivís unes «falses» memòries: els canvis de noms, la introducció de fets que no varen

Salvador Orlan, esmentades abans. No oblidem que no hi ha més paradisos que els perduts i que els millors viatges són els fets amb la imaginació.

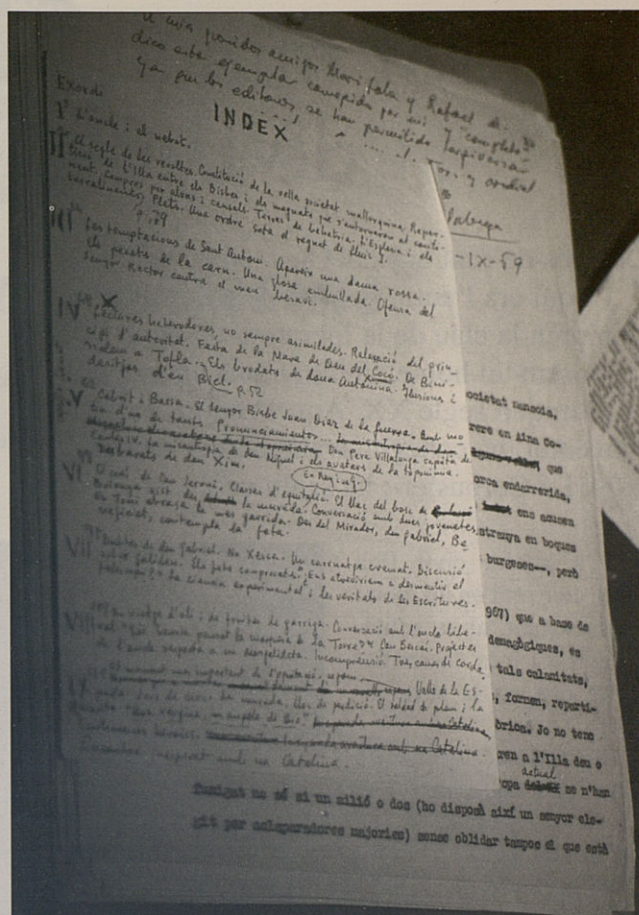
Rere el personatge de don Toni de Bearn, més que amagar-s'hi l'autor, hi ha l'home que li hauria agradat ésser; és a dir, l'«autèntic» Llorenç Villalonga,

aquell que hagués estat si no hagués rebut la influència de les circumstàncies externes. Per aquest motiu, als estudiosos de la seva obra, conèixer la participació de Villalonga en els fets tràgics de la Guerra civil no ens altera gaire els esquemes. Si l'home que es definia com un vell liberal, en un moment determinat, havia pres part activa —com està ben provat— a favor del feixisme, no basta per considerar

que el seu pensament fos totalitari. El fet que en els anys anteriors a la Guerra civil escrivís articles clarament anticatalanistes tampoc no ens permet arreglar-lo per sempre entre els enemics de la nostra llengua. Tanmateix cal distingir entre el Llorenç Villalonga «home» i el Llorenç Villalonga «escriptor», que és el que realment ens interessa i, segurament, el que més prop està de don Toni de Bearn. L'actitud ideològica del nostre autor, de fet, no té res a veure amb la seva vàlua literària i, precisament per aquest motiu, no té cap sentit voler amagar o tergiversar la seva ideologia i els seus fets.

Josep M. Llompart va explicar l'actitud villalonguiana com la d'algú que sempre va anar a contracorrent: anticatalanista en els anys de major auge del nostre nacionalisme, narrador en català quan escriure en la nostra llengua era més perseguit, defensor de les tradicions i oposat a les noves modes en la dinàmica dècada

En el museu hi haurà manuscrits de Llorenç Villalonga.

dels seixanta... Per això, malgrat les ambigüitats i les paradoxes, el nostre primer novel·lista ens sembla un solitari, com tots els homes que s'han caracteritzat per la novetat del seu pensament. Una prova de la seva solitud és que, tot i que fos amic dels escriptors més joves, acabà sempre distan-

ciant-se'n o enemistant-se'n. Igualment, va estar allunyat dels de la seva generació i la seva obra resulta més tost inusual respecte de les tendències del moment. Paradoxalment, un escriptor tan insòlit al final ha assolit un reconeixement inusual en la història de les nostres lletres.

Pere Rosselló Bover

carrer del
baix riera, 1-a
tel: 24 03 86
07009 palma

arts
XISCO
grafiques

Plànols topogràfics
Fotografies aèries

Plaça del Rosselló, 4-A, 3r.
Telèfon 72 33 56

07002 Palma de Mallorca

Retrat miniaturista a la manera de Lytton Strachey

Després de cent anys del seu naixement, sabem qui era l'autor de *Bearn*, aquest llibre que comprèn la clau de la literatura villalonguiana? Suposem un home, literàriament afrancesat, de mitjan segle XX. Aquest home, en la seva joventut, ha conegut avantguardes -admirà, de fet, Le Corbusier-; ha sentit certa debilitat per

la música verbal del modernisme i per la filosofia d'Ortega y Gasset, i ha practicat un conservadorisme polític -reflectit en la premsa de l'època- fill de l'esperit desconfiat de la seva terra, de cert novell enlluernament spengleria i de la seva devoció per la literatura i la manera de vida de l'Antic Règim.

La guerra civil l'ha convertit en un moix: elegant, altiu, solitari, egoista i més desconfiat encara que en la seva joventut.

Desconfiança davant els homes, la modernitat i el progrés. Desconfiança davant el nou estat de les coses en el seu país. Desconfiança davant tot el que es mou més enllà dels murs de ca seva. Una guerra produeix mutacions sorprenents i metamorfosis espectaculars. Aquesta no va ser sorprenent ni espectacular: només necessària i gris. Necessària per emprendre amb força un projecte literari que desembocà en mite, i necessària, també, per a sobreviure en pau amb ell mateix. Gris, perquè la vida ho era.

El jove amb vel·leïtats si no avantguardistes, sí modernes, s'ha convertit en un home madur que avorreix tot això (com un quist d'aquesta guerra, queda un camisa blava que el seus enemics enarboraran com a bandera acusadora). Casat amb una viuda més o menys rica, funcionari de la medicina psiquiàtrica, catòlic practicant i preconciliar,

Villalonga: mediterrani, savi i senyorial.

i intentant viure -cases, mobles, maneres i relació amb la terra i la gent- com un membre més d'aquesta aristocràcia local- ell l'anomenà burgesia rural- que havia satiritzat a *Mort de Dama*, el seu testament

d'*enfant terrible*. Ja ho hem dit: un moix. Mediter-

rani, savi, quelcom encatronat en el seu paper i, en certa manera, senyorial.

Bearn és la nau capitana d'una obra que gira entorn d'ella mateixa.

...

Doncs bé: aquest afrancesat de mitjan segle XX escriu sobre un altre afrancesat del XIX que, alhora, escriu disfressat de cavaller il·lustrat del segle anterior. Així neix *Bearn*, una novel·la

elegíaca de la Mallorca extinta que Lampedusa, un aristòcrata sicilià, proustià com Villalonga, escrivia fatalment i alhora en una altra illa mediterrània, fatalment pareguda a la nostra. *Bearn* és la nau capitana d'una obra que, llevat de la incursió futurista d'*Andrea Vítrix*, gira entorn d'ella mateixa, ampliant-ne els caus en contes, entremesos, memòries falses, articles, poesies, obres de teatre i més novel·les.

Més del mateix? Sí i no, ja que en els seus llibres sempre trobam la seva pròpia cara. Hi ha en l'obra de Villalonga la voluntat de creació d'un mite que, segons el consell de Txèkhov, va transmutar la localitat en universalitat, escrivint un extens autoretrat imaginari: una autobiografia novel·lada. Recreació? Sí. Invenció? És possible. Encara que la seva Mallorca -ell mateix- sigui el millor mirall d'una Mallorca real, sepultada definitivament sota les neus del passat. Entre les seves pàgines es viu bé i és ja impossible escapar-se'n -com de la pròpia memòria-: tots en som l'ombra.

José C. Llop

Pianos Can Garcias®

Pere Josep Garcias

Pianer

PETROF

Alguna cosa es mou dins el teatre a Mallorca

Augmenta la qualitat, el nombre d'espectadors i s'albira una millor política d'ajuts

Les perspectives envers el teatre que es fa a Mallorca en català són, si més no, esperançadores. Enguany han augmentat els doblers que les institucions públiques destinen a aquest art, encara que el professionals de la indústria no

estiguin massa d'acord ni amb la forma ni el sistema amb què s'atorguen els ajuts. Les companyies han aconseguit elevar la qualitat de les produccions, i de cada vegada hi ha més públic *enamorat* del teatre.

Actualment, la institució que més esforços dedica a la promoció del teatre és el Consell Insular de Mallorca. L'any passat, la Comissió de Cultura i Patrimoni Històric destinà més de 49 milions de pessetes en concepte de suport a la producció, la creació, la modernització i el funcionament de les infraestructures teatrals, a beques d'estudis i a l'anomenat circuit teatral pels pobles de Mallorca.

El pressupost global que el CIM destinarà enguany al teatre no està del tot perfilat, encara que s'han anat aprovant diferents partides. Enguany, el circuit teatral disposarà al voltant de 10 milions de pessetes (tres milions seran aportats per Sa Nostra), davant els quasi set milions de 1996.

En matèria d'infraestructures teatrals, la Comissió de Cultura ha aprovat sis i tres milions per obres al Teatre del Mar i al Teatre Sans, respectivament. D'altra banda, el CIM ja ha fet pública la convocàtoria del II Premi de textos teatrals Teatre

Principal, que és dotat amb 400.000 pessetes.

L'Ajuntament de Palma també destina una part del pressupost de la regidoria de Cultura a la indústria teatral. La quantitat de doblers total destinada al

teatre és difícil de quantificar, ja que es divideix en aportacions a programes específics com el projecte Alcover (tres milions de pessetes) o al teatre amateur, ajuts a les produccions de parla catalana, subvencions

al muntatge, serveis tècnics, edició de programes de les obres representades al Teatre Municipal o cessió d'aquest espai escènic.

L'Ajuntament també es dedica a promoure el teatre a les barriades de Palma amb la representació de, com a mínim, dues obres d'aficionats a la setmana, en el decurs d'uns quatre mesos.

Espectadors

Els darrers anys s'ha notat com el teatre ha *estirat* molt més afeccionats. El 1996 el Teatre Principal va comptar amb la presència de més de 46.000 espectadors. Aquesta xifra correspon a assistents a produccions pròpies, a coproduccions, a representacions de companyies contractades, a la mostra de teatre jove i teatre amateur i obres presentades per grups als quals es va cedir l'espai del Teatre Principal.

Més de 10.000 espectadors passaren, l'any 1996, per la taquilla del Teatre Municipal, mentre que les dues obres, integrades dins el projecte Alcover –patrocinat per l'Ajuntament–, representades al Teatre del

La Família Sans és el darrer muntatge d'Estudi Zero.

La Iguana Teatre acostuma a representar les seves obres al Teatre del Mar.

Mar, gaudiren de la presència de 1.157 persones. A aquestes dades s'han d'afegir les funcions per a estudiants i la mostra de teatre escolar, que sumen al voltant de 14.000 assistents.

Alhora que les dades sobre el nombre d'espectadors teatrals és esperançadora, també ens troben que el teatre que es fa a Mallorca té cada vegada més qualitat. *El Mirall* ha polsat l'opinió dels responsables d'algunes de les companyies envers aquest tema, i el ajuts que reben de les institucions públiques. En general, es reconeix la

tasca que estan fent els professionals de la indústria per assolir un nivell de qualitat de cada vegada més alts, alhora que es destaquen les aportacions públiques a la indústria, tot i que es fa una crítica oberta al sistema de distribució de les subvencions.

Pere Mestre, director d'Estudi Zero, és de l'opinió que des de fa almanco cinc anys el moviment teatral a l'illa ha anat creixent,

i que aquests moments el treball ben fet i la capacitat creativa de les companyies està suplint els baixos pressupostos amb què es munten

les obres. «La qualitat del teatre que es fa aquí és superior a la mitjana de la península».

«Estam satisfets amb la progressió dels ajuts,

de fet el CIM ha multiplicat el seu pressupost, emperò els ajuts públics s'haurien d'equiparar als d'altres comunitats autònomes», afegeix Mestre.

L'Ajuntament de Palma promou el teatre a les barriades

El president d'Iguana Teatre, Carles Molinet, creu que parlar de subvencions pel que fa al teatre és perillós, i troba més adient utilitzar els termes de convenis, acords o coproduccions, quan ens referim a les aportacions públiques. Molinet considera que existeix manca de voluntat política generalitzada envers dels teatre en català, tot i que vol destacar l'esforç que està realitzant el Consell Insular de Mallorca.

No obstant això, Molinet afirma que el teatre a Mallorca està vivint un moment de canvi, tot i que encara no hi ha gaires companyies. «El teatre és una professió, una indústria formada per empreses i per treballadors, que, en el nostre cas, destina el 40 % de la producció a sous. El procés de mentalització serà llarg, però s'aconseguirà».

De 72 espectacles que es representaren a Mallorca el 1996, 44 foren en català. Aquestes dades, segons Carles Molinet demostren que el teatre en català és en un bon moment.

Antoni Maria Thomàs, director de la Lluna de Teatre és en desacord amb el sistema d'ajuts de les institucions mallorquines al

Optica Susa

MULTIOPTICAS

**50 ANYS
AL VOSTRE SERVEI**

carrer dels Oms, 26
Tel. 72 15 57
07003 Palma de Mallorca

teatre en català, perquè considera que respon a criteris personals i subjectius, tot i que es tenen en compte trajectòries i currículums.

Quant a la situació actual del teatre, Antoni Maria Thomàs opina que en els darrers anys hi ha hagut una important proliferació de grups teatrals, però manco companyies estables. «Ara el que s'hauria d'aconseguir és més gent que vagi al teatre».

Bernat Pujol, escenògraf de Taula Rodona, creu que el teatre ha fet una gran passa endavant, en la mesura en què de cada cop és més professionalitzat. «L'escenografia, els actors, les obres, tot és millor. Ara, la gent va també més al teatre. Allò que manca és que les institucions es mentalitzin sobre la importància del teatre i es fixin en els professionals, i d'acord amb això

El Teatre de Bunyola, en els darrers Premis 31 de Desembre.

donin els ajuts».

Segons Xesc Forteza, el teatre mai no rebrà prou suport. «Els ajuts no s'haurien de donar a les companyies. El que s'hauria de fer és subvencionar les entrades

del públic».

Quant a l'augment de la qualitat del teatre en català en els darrers anys, el popular actor pensa que molts de grups viuen dels records. «Representen obres de quan

jo tenia 20 anys», afirma.

«Darrerament, el Consell Insular de Mallorca manté una altra filosofia a l'hora de tractar els grups, i fer possible que aquests puguin accedir als circuits.

EL MIRALL • EL MIRALL

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./a.
 DNI
 Adreça
 C/ Núm. Pis
 Codi Postal Població
 Telèfon

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 3.000 ptes. de quota anual. Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària / d'estalvi que indic a continuació a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

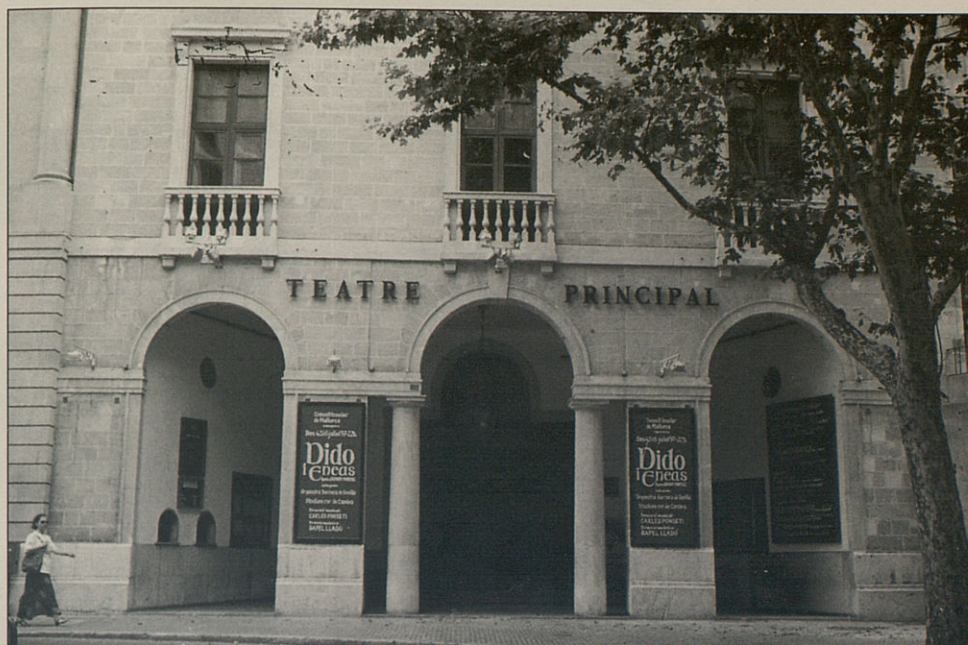
Banc/Caixa
 Agència/Oficina
 D.C.
 Cte./Lta. núm.

Signatura

Podeu adquirir EL MIRALL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona
Barcelona	Signe
Ciutadella	Llibreria Pau
Eivissa	Llib. Mediterrània
Eivissa	Vara de Rei
Inca	Casa Pedrós
Palma	Quart Creixent
Palma	Alcaide
Palma	Balmes
Palma	Born de Llibres
Palma	Embat
Palma	Ereso
Palma	Llibres Mallorca
Palma	Selecta
Palmanyola	Papereria Clips

I als principals quioscs de Palma.

El Teatre Principal és l'espai escènic que aglutina major nombre d'espectadors.

Ara també hi ha més espai escènic, més infraestructures, no existeix només el Teatre Principal», explica Miquel Morro, president del Teatre de Bunyola, que alho-

ra assenyala que tot i això el teatre a Mallorca hauria de gaudir de més suport.

Morro creu que el nivell de qualitat del teatre en català a Mallorca és molt

bo, tot i que hi ha altres comunitats com Catalunya que són capdavanteres en muntatges teatrals.

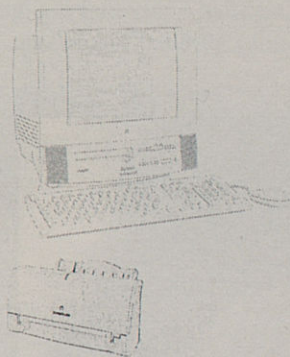
A Ramon Cerdà, director del Teatre de Què?, la

paraula ajut no li agrada, encara que creu que, en matèria de doblers públics, el PSM en el CIM està fent les coses bé. «En el tema dels ajuts és tot mesclat, no es diferencien els grups professionals dels amateurs a l'hora de repartir els diners».

La insularitat

El responsable del Teatre de Què? pensa que el món del teatre a Mallorca està vivint un bon moment, però el que cal és sortir fora i donar a conèixer a la resta de països catalans el que és fa a Mallorca. Amb aquest sentit, Cerdà subratlla que les produccions mallorquines es topen amb el desavantatge del cost de la insularitat quan les companyies surten fora. «Això s'hauria de compensar amb la política d'ajuts», afirma.

Joana Mas

XIPS MCA, S.L.

Equips Informàtics i Servei Tècnic Oficial

SUPEROFERTA

PowerMac 5400/180 16Mb. HD 2Gb. CD 8x

Procesador PowerPC 603e

+ Apple StyleWriter 1500

222.600* Ptes.

DISPONIBILITAT D'UNA ÀMPLIA GAMMA DE SOFTWARE EN CATALÀ:

Últimes novetats: "ESCRIU 2.5" i "Word Correct"
Correctors ortogràfics de català per a ordinadors Apple Macintosh.

I ARA, A XIPS, AMB TOTES LES COMPRES DE HARDWARE incloem un TELÈFON MÒBIL GSM AIRTEL

* PREUS SENSE IVA I FINS AL FINAL D'EXISTÈNCIES.

Punt de Venda Autoritzat Apple Servei Tècnic Oficial Apple

C/. de Sant Joaquim, 9 Tel: 971-76.06.76 Fax: 971-76.04.26 07003 - PALMA (MALLORCA)
C/. de Cos de Gràcia, 75 Tel: 971-35.37.83 Fax: 971-35.37.83 07702 - MAÓ (MENORCA)

*“Hem viscut per salvar-vos
els mots,
per retornar-vos el nom
de cada cosa.”*

Salvador Espriu

Fidels a la nostra inquietud i vocació de suport a diferents manifestacions culturals, a GRUP ENHER patrocinem la MOSTRA DE REVISTES EN CATALÀ 1997. I felicitem a totes elles per l'energia amb la que divulguen la nostra llengua.

GRUP ENHER, PATROCINADOR DE LA MOSTRA
DE REVISTES EN CATALÀ

NOTÍCIES DE L'OBRA

FULL INFORMATIU

Núm 20. - C/ de la Imprenta, 1 - 07001 Palma - Tel 72 32 99 - Fax 71 93 85 Dipòsit legal: PM 494 - 1991

L'OCB i el GEM organitzen un viatge a Islàndia

Un grup, d'aproximadament 40 persones, de l'Obra Cultural Balear (OCB) i el Grup Excursionista de Mallorca (GEM), al capdavant del qual es troba Gaspar Valero, viatjarà el proper mes d'agost a Islàndia, país que recorrerà al llarg de 20 dies. La sortida de Palma, via Dusseldorf, està prevista el dia quatre a les vuit del matí. A les 22.50, hora local, del dia 4 d'agost, el grup de mallorquins arribarà a l'aeroport de Reykjavík.

Aquest cop, el viatge que cada estiu dissenya Gaspar Valero per a l'OCB té un caràcter paisatgístic i és, sobretot, d'interès geològic. Islàndia gaudeix d'uns espais naturals molt

singulars, com ara els guèisers, els glaciers, els icebergs o els salts d'aigua.

Durant els dies que durarà l'estada a Islàndia, els viatgers realitzaran un circuit per l'illa, el que en anglès és diu *ring road*, amb aturades a Hveragegori, al llac Laugarvatn, al Geysir i al salt d'aigua Gullfoss. També visitaran Skogafoss i el far Djúpivogur.

Aquest serà un viatge de contrastos. Islàndia, tot i estar molt a prop del cercle polar àrtic, gaudeix de nombrosos volcans en erupció. Es recorrerà el desert d'arena Skeidararsandur, per després veure el glaciàr Skeidararjökull. Es farà una aturada al Fjallsarlón (llac amb ice-

bergs) i a Jokvisarlón.

Els viatgers també tendran l'oportunitat de veure el fiord de Berufjordur, el coll de Brepddalsheidi, el salt d'aigua de Deltifoss i el Parc Nacional de Myvatn. Els tres darrers dies, el grup de mallorquins podrà gaudir de llocs tan meravellosos com Hvamstangi, Reykholt i Kaldidalur, i també el parc de Pingvellir.

El preu d'aquest itinerari, quasi *glaciàr*, és de 195.000 pessetes, més les taxes dels aeroports. Aquesta quantitat inclou l'avió, l'allotjament i mitja pensió durant el circuit. Els aspectes tècnics del viatge són coordinats per l'agència Viages Baixas, de Palma.

Torna la Universitat Catalana d'Estiu

La Universitat Catalana d'Estiu (UCE) és una veterana entre les institucions acadèmiques que organitzen cursos en els mesos de més calor. Des del 15 fins al 24 d'agost, Prada de Conflent serà l'escenari d'un ampli ventall d'activitats com ara cursos, seminaris, conferències, homenatges, tallers, concerts, cinema, jornades especialitzades i professionals, excursions i fòrums oberts a tothom.

Dins de l'apartat de l'ensenyament pluridisciplinari, enguany es tractaran una sèrie de temes que s'agrupen sota el títol: A la ratlla del 2000: història i manipulació. Quinze conferències a càrrec d'experts en la matèria com Jordi Sales, Xavier Barral i Altet o Walter Meyerstein formen el programa que inclou temes com: Història de l'esclavatge a l'Occident antic i medieval, Història de la complexitat o Variacions de les imatges dels clàssics del pensament.

Quant a l'ensenyament específic, està previst que es parli de dret i política, història, ciències de la salut, ciència i pensament, economia, disseny i comunicació, llengua, literatura, tecnologia, música, art, cinema i mitjans audiovisuals.

Convocada la XI edició dels Premis 31 de Desembre

El termini de la presentació de candidatures acaba dia 17 de novembre

L'Obra Cultural Balear (OCB) obre el termini per a la presentació de candidatures a la XI edició dels Premis 31 de Desembre, que s'atorguen amb la finalitat de reconèixer, d'estimular i de fer sorgir tot tipus d'actuacions, de comportaments i d'activitats encaminats a afavorir l'ús normal de la llengua catalana en tots els àmbits de la vida social i pública. Els guardons també tenen l'objectiu de promoure la cultura i desenvolupar la consciència nacional pròpia de les illes Balears.

Poden optar a aquests premis totes aquelles persones, grups de persones, entitats o organismes privats que siguin presentats com a candidats per la junta directiva de l'OCB, per qualsevol de les seves delegacions insulars o locals o per un nombre no inferior a tres dels seus socis, i pels membres del jurat.

Cada candidatura ha d'anar acompanyada d'un informe que justifiqui la proposta i la raoní. S'ha de presentar per triplicat a màquina o a ordinador, a doble espai, per una sola cara i perfectament llegible, a la seu social de l'OCB, al carrer de la Imprenta, número 1, pral, 2^a. A la portada o en sobre adjunt s'ha de consignar el nom del premi al qual opta, el títol de l'obra, el nom, els cognoms, la adreça i el telèfon de l'autor i/o de qui el proposa. L'opció al Premi

A la foto, els premiats de l'any passat.

Miquel del Sants Oliver s'haurà de presentar per quintuplicat.

Qualsevol persona, particularment, també pot suggerir candidats -per escrit o per telèfon- a la junta directiva, la qual estudiarà el suggeriment i decidirà en darrer terme si ha de ser pres en consideració pel jurat. En el cas que s'accepti, la junta directiva podrà elaborar o encarregar un informe, sempre dins el termini de presentació, que acabarà dia 17 de novembre de 1997, a les vuit del vespre.

El jurat de la XI edició dels Premis 31 de Desembre està format per personalitats significatives de la cultura i la societat civil de les Balears, i el seu veredicté es farà públic dia 19 de desembre en el decurs d'un sopar que se celebrarà al Casino Pal·ladium de Mallorca.

El Premi Francesc de Borja Moll està destinat a premiar una entitat que s'hagi destacat a les illes

Balears per la seva dedicació a la normalització de la llengua, la cultura o la identitat nacional. El Premi Josep Maria Llompart és per a aquella persona que s'hagi distingit per la seva dedicació a la normalització de la llengua, la cultura o la identitat nacional.

El Premi Emili Darder premia una iniciativa o experiència en el camp de l'educació, l'ensenyament o el lleure, d'una manera especial les que tendeixen a la normalització del català com a llengua vehicular de l'aprenentatge, la renovació pedagògica o l'educació medioambiental. El Premi Bartomeu Oliver està destinat a premiar una activitat cívica (de dinamització cultural, de recuperació lingüística, de revalorització de la cultura popular, etc.) desenvolupada dins un determinat àmbit territorial o social. També es podrà tenir en compte un treball que contribueixi a la recer-

ca o a un millor coneixement de l'àmbit en qüestió.

El premi Miquel dels Sants Oliver s'atorga a un treball escrit, editat durant l'any de la convocatòria, que prengui el passat o el present de les illes Balears com a camp d'investigació o objecte d'estudi. El premi Bartomeu Rosselló-Pòrcel recau sobre una persona menor de 31 anys que hagi excel·lit en el camp de l'animació cultural, de la investigació (artística, humanística o científica) o de la creació.

Per l'últim, el Premi Gabriel Alomar està destinat a reconèixer i promoure els estudis, les actuacions i les aportacions en qualsevol àmbit que, tenint en compte el conjunt dels Països Catalans, hagi permès expressar-se amb tota normalitat la catalanitat de les Balears, i hagi contribuït a conèixer, difondre i respectar aquesta realitat. La junta directiva de l'OCB es constituirà en jurat d'aquest premi.

L'OCB, present a les fires de Mallorca amb la bústia mòbil

L'Obra Cultural Balear serà present a les diverses fires i festes patronals dels pobles de Mallorca. Voluntaris de l'OCB montaran paradetes a totes les fires i a les festes patronals de tots els pobles de Mallorca, amb l'objectiu de donar a conèixer les diverses activitats de l'entitat, fer nous socis i distribuir el seu ma-

terial (pins, camisetes, fulls informatius...).

A la paradeta de l'OCB també hi haurà una bústia per recollir les postals, editades per l'entitat, dirigides al president del Govern espanyol per demanar-li el reconeixement de la insularitat de les Balears i l'equiparació amb les comunitats històriques.

Joves de Mallorca per la Llengua compleix tres anys

La plataforma Joves de Mallorca per la Llengua, va complir tres anys d'existència, i ho va celebrar el passat dilluns, 7 de juliol, al Centre de Cultura de Sa Nostra amb un concert del grup de música tradicional Nou Romancer.

A l'acte també es va fer un balanç d'aquests tres anys d'existència de la plataforma i es varen anunciar les noves línies de treball, entre les que destaquen convocar una nova gran mobilització i la creació d'una oficina de defensa i promoció dels drets dels catalanoparlants.

D'altra banda representants de la plataforma Joves de Mallorca per la Llengua s'entrevistaren, el passat 5 de juliol, amb el rector de la Universitat de les Illes Balears, Llorenç Huguet.

A la reunió, a la qual hi assistiren també el vicerector d'extensió universitària, Jaume Sureda i el delegat del rector en matèria lingüística, Joan Mas, els representants de Joves de Mallorca per la Llengua presentaren tot un

seguir de propostes als representants de la UIB, com fer cursos de llenguatge específic per a professionals, obert també als professionals que ja hagin acabat els estudis, possibilitar l'accessibilitat al servei lingüístic per a tota la comunitat universitària, la creació del voluntariat lingüístic per *apadrinar* els estudiants venguts de fora, tenir el sistema operatiu i els programes informàtics en versió catalana, exigir el coneixement del català als professors de la Universitat.

Aquesta reunió s'emmarca dins el seguit de trobades que mantenen els Joves de Mallorca per la Llengua amb els representants de totes les institucions radicades a Mallorca per a presentar les propostes joves per la llengua sorgides de l'Acampallengua celebrat el passat mes d'abril a Inca. En aquesta línia, també s'ha demanat una reunió amb la presidenta del Consell de Mallorca, Maria Antònia Munar.

La Diada de Mallorca marcarà el començament de curs

La data del 12 de setembre va ser oficialitzada com a Diada de Mallorca pel Consell de Mallorca. L'Obra Cultural Balear creu que aquesta data, situada a començaments del curs que ve, pot ser un bon moment per reprendre la campanya de recollida de postals dirigides al president del Govern espanyol, José Maria Aznar, en les quals es demana l'impuls institucional necessari per aconseguir el reconeixement com a Comunitat Històrica i un Estatut d'insularitat per a les illes Balears, i mesures de protecció per a la llengua pròpia de les illes Balears.

En aquest sentit l'OCB es planteja de fer un seguit d'actes a diver-

sos indrets de Mallorca, amb motiu de la nova Diada oficial de Mallorca, en els quals es reclamarà, també, una política lingüística més decidida en favor del català, per part del Govern Balear.

D'altra banda, el 12 de setembre marcarà també la represa de la campanya d'extensió de l'OCB, tant des del punt de vista de captació de nous associats —es farà una campanya amb l'objectiu de doblar el número de socis de l'entitat— com des del punt de l'obertura de noves delegacions. En aquest sentit cal dir que hi ha prop d'una dotzena de col·lectius de pobles que ja han fet les passes necessàries per convertir-se en nova delegació de l'OCB.

Revista de Lloret

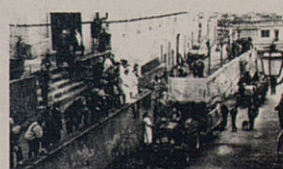
La delegació de l'OCB de Lloret de Vistalegre des de fa un any edita una revista que du el nom de Sa Timba i amb l'aparició del número 4 acaba de complir un any.

La revista té diverses seccions com *Crònica local*, que parla dels esdeveniments socials, polítics i culturals de la localitat. *Entrevista a la gent del poble*, *Notícies de l'Obra*, i la secció *No diguis, digues*, dedicada a la normalització lingüística.

El consell de redacció de Sa Timba està format per tres persones: Joana Maria Vanrell, Maria Antònia

SA TIMBA

Delegació de l'OCB de Lloret de Vistalegre Núm. 3 Maig 1997

Beltran i Pere Joan Munar.

L'OCB de Lloret a part de la revista, organitza conferències, presentacions de llibres, i entre d'altres activitats ha realitzat un taller d'elaboració de ximbombes. Aprofitant la fira es posarà una parada d'exposició de material.

Jaume Matas va dir: "Hi ha moviments socials que no es representen ni a si mateixos" (UH, 17 de juny de 1997). Posteriorment, per ràdio i TV, afirmà que es referia a l'OCB i al GOB.

La "resposta tranquil·la" de l'OCB li deia "Que se xerri i es conservi la llengua, de bon de veres".

No entrarem en combat dialèctic amb Vós sobre determinades afirmacions referents a la representativitat de la societat civil i de la nostra entitat que considerem inexactes, injustes o políticament incorrectes. Ni sobre l'ús, legítim, per part dels manifestants de senyeres que són de tradició secular a Mallorca i que possiblement coexistiran un temps indeterminat amb els símbols oficials que respectam, que usàrem i que usarem: només faltaria que haguéssim d'excloure qualcú quan cal sumar el màxim de sensibilitats per fer junts tant de camí com sigui possible en bé de la llengua. Tampoc no volem creure que hi pugui haver un disseny premeditat d'afebliment de l'OCB i d'allò que la nostra entitat pot representar com a gresol de totes les forces que treballen pel país, per la llengua pròpia, pel nostre autogovern ple, per la defensa de la compensació de la insularitat.

En canvi, ens agradaria poder creure del tot amb la vostra paraula quan diguéreu fa poc que "És cert que, mentres la nostra llengua presenti problemes, mentre hi hagi gent que no la xerri, mentre una sola persona de les Illes, a les Illes, no pugui emprar-la normalment, això (s'entén que la política de difusió de la llengua pròpia) serà una qüestió prioritària,

irrenunciable, constant".

Són paraules vostres, adreçades al nou titular de la Conselleria de Cultura i parlant dels objectius a assolir, en l'acte de presa de possessió dels nous membres del vostre Govern (...) Abans ja us havíeu adreçat tant als membres del Govern Balear (...) com als ciutadans "que són els que ens paguen a tots els sous que cobram" amb la següent frase: "*Política és... que la nostra llengua, la que estimam, se xerri, es conservi, i que els que no la coneixen puguin també compartir aquest patrimoni nostre*".

És difícil explicar amb més claredat un objectiu polític i Vós, President Matas, l'heu assenyalat tan bé que l'OCB el comparteix plenament. Ara bé, allò que és una acció de govern decidida i efectiva en favor de l'ús de la llengua, està tota, o gairebé tota, per fer (...) passat un any sencer, la hipotètica acció del vostre govern no passa d'una retòrica fins ara buida de contingut en temes de llengua. Fins i tot és retòrica la defensa del "mallorquí" (terme que nosaltres també usam sempre quan ens referim a la llengua parlada a l'illa gran), ja que no es tradueix en fets (...)

Volem significar que l'OCB donarà suport explícit i públic a aquest Govern, i hi cooperarà amb totes les seves forces, quan faci "feina, feina i feina"

per millorar la salut d'un idioma, el català, situat des de fa temps en estat d'emergència, en perill de situar-se de cada vegada més en espais d'ús residual i minvant.

Hi serem fent costat, Molt Hble. Sr. Matas, quan el Govern aprovi un Decret de Mínims de català a l'escola clar, sense coladors, sense ambigüitats calculades, que doni garantia jurídica als centres i als ciutadans; quan tenguim una aplicació decidida (...)

quan el Govern doni exemple, quan per ser funcionari de la institució autonòmica es necessiti saber parlar i escriure en la llengua del país, quan els seus representants s'hi expressin sempre en l'exercici del seu càrrec, quan totes les Conselleries funcionin normalment en la llengua pròpia de l'Administració regulada per l'Estatut (...)

quan el Govern sigui conseqüent, des de la unitat de l'idioma, amb la defensa del *mallorquí*, ara per ara pur recurs d'oratòria per a entrevistes i debats televisius però que no forma part de l'acció política. Quina llengua oral pensa que hem ensenyat als milers d'alumnes castellanoparlants i estrangers dels cursos que impartim des de fa 35 anys, més que el català de Mallorca? Els *altres* només defensen, allò que se'n diu

de veritat, el castellà. Per defensar de bon de veres el mallorquí (sense oblidar mai les modalitats pròpies de les altres illes), cregui'm, cerqui aliats que no li fallin mai (...)

coincidirem en la defensa dels símbols estatutaris, la (ir)responsabilitat recaurà exclusivament en qualsevol que en vulgui fer una guerra. I quan planteu cara a Madrid per negociar amb la força de tota una societat, no només pels passadissos del Congrés o pels despatxos del propi partit, sapiguen que també ens tendreu fent pinya en la mesura de les nostres forces.

Política és que la llengua se xerri i se conservi. Mentres una sola persona no la pugui usar, la llengua serà una acció prioritària del Govern balear. Són altra vegada les vostres paraules textuais.

Que la vostra actuació sigui coherent amb les vostres paraules; i si no ho feis, que la societat vos ho retregui i que tots els qui estimen la llengua amb fets i no només de paraula, ho empenyin amb força i no consentin, de cap de les maneres, que la llengua sigui abandonada a la seva incerta sort. Així sia.

Antoni Mir. President de l'OCB. Extret de l'article publicat a UH, dia 28 de juny de 1997

A black and white portrait of a man with a mustache and glasses, sitting on a wooden stool. He is wearing a short-sleeved, button-down shirt with a small checkered pattern and light-colored trousers. His hands are resting on his lap, and he is looking directly at the camera. The background is a dark, solid color.

Pere Polo

LA VISIÓ DE L'STEI

ENTREVISTA

Joan Fullana

Pere Polo va néixer a Portlirubio, a la província de Conca. És professor i Secretari General, d'ençà de 1982, del Sindicat de Treballadors de l'Ensenyança de les Illes Balears (STEI). En el moment que es creà l'STEI, es confonien el moviment sindical i els moviments polítics. En la lluita contra el franquisme no només es pretenia la llibertat sindical, sinó que

es volia modificar el sistema educatiu, aconseguir les llibertats, juntament amb les reivindicacions laborals. Es lluitava per la llibertat, per l'amnistia, l'estatut d'autonomia i el reconeixement dels partits polítics, i també per la renovació pedagògica. Emperò, tots aquells moviments simultanis, un tant convulsius, s'aturarien.

Amb l'accés del PSOE al Govern de l'Estat, el 1982, va semblar erròniament que tots els problemes es resolrien més fàcilment que abans. Aleshores alguns també cregueren que el paper que jugaria l'STEI es limitaria al de la renovació pedagògica.

Per la vostra dedicació al món de l'ensenyança, coneixeu prou bé com és

aquest sector. Com veieu la situació actual? És positiva o, al contrari, és negativa? Per què?

Estam en un moment delicat. Em fa la impressió, per mor de l'actitud general de l'Administració, en aquest cas, el Ministeri d'Educació i Cultura (MEC), que no es preocupa adequadament de la qüestió, mentre en la comunitat educativa augmenta el malestar. A les proves ens remetem:

s'han davallat els pressuposts dedicats a l'Educació; s'intenta el deteriorament dels serveis públics; i l'ensenyament n'és un de molt important. D'altra banda, segons les declaracions continuades que fa l'actual ministra, s'ha de potenciar la llibertat d'elecció de centres, quan nosaltres sabem que això no sempre és possible. Tampoc és gens bo que es vulguin aplicar criteris de rendibilitat a l'educació, com si es tractàs d'un mercat.

Jo crec que la qualitat ha anat minvant i, si s'apliquen aquests criteris, seguint l'actual política educativa, la qualitat anirà minvant. Per un altre costat, això significa un augment d'alumnes per aula, empitjorant la ràtio professor/deixebles; també es redueix l'atenció espe-

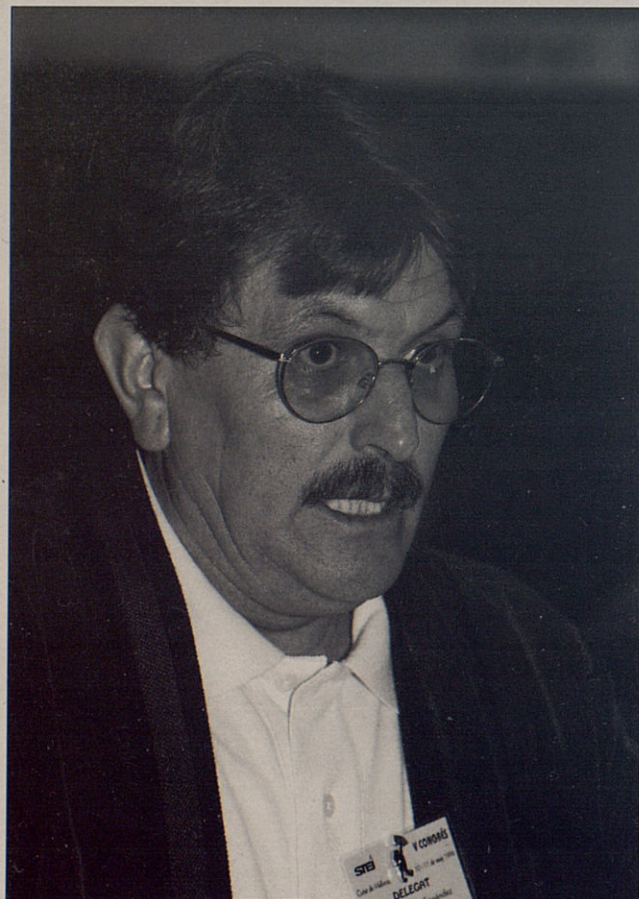
cial, que es feia quan hi havia problemes, com recuperacions d'endarreriments. Hi ha precedents de com s'han fet les coses, per exemple, com es va dur a terme l'aplicació de la LOGSE a Primària. Per tot això, la comunitat educativa estam molt preocupats. S'han denunciat aquests fets. Ja hi ha hagut manifestacions d'estudiants i pares. Quan semblava que s'havia aconseguit, en els darrers anys, la pau escolar, han esclatat de bell nou els citats problemes i tornam a la lluita. La pau, la tranquil·litat i fer feina són bàsiques per a l'escola, i s'ha reobert una ferida que és perillosa perquè hem entrat en una etapa d'instabilitat.

Sempre, quan comença un nou curs, hi ha complicacions a darrera hora... Quina explicació té això? Qui és responsable, i en quina mesura, de la descoordinació, manca de previsió i d'informació?

El curs 1996-1997 comença malament per mor de les mancances i la improvisació que hi hagué. Com a botó de mostra del que dic, el mes de setembre s'assignaren les places, aviat i maldonades!, quan s'haurien d'haver adjudicat les places d'interrins de les mancances, sobretot la manca d'una previsió general, s'estrenà malament. I per què? Per no haver-hi, d'altra banda, prou planificació prèvia. Difícilment es pot començar bé quan el professorat

"La qualitat de la política educativa ha anat minvant"

...

Pere Polo va néixer a Conca.

no és al seu lloc de feina, quan hi manca un determinat nombre de plantilla, quan els centres d'ensenyament no estan a punt, ni tampoc s'ha fet la programació necessària, ni es compta amb les eines i materials necessaris per fer bé el treball. Tot això contribuï a la inestabilitat escolar amb la qual començà el curs.

Com veis la implantació de l'Educació Secundària Obligatoria (ESO), quines són les seves dificultats i com es preveu superar-les?

Ho veig amb essencials dificultats d'aplicació. La reforma que s'ha intentat hauria d'haver estat un salt a la qualitat de l'ensenyament, quan, en realitat, s'ha aplicat malament, amb una manca de llocs adequats on rebre l'educació. L'ESO també ha estat mal planificada, no hi ha prou instituts de secundària. Si els nins han tengut la sort de trobar-hi una plaça lliure, hi faran tota l'Ensenyança Secundària, l'ESO i el Batxillerat, però amb aquesta sort n'hi ha hagut ben pocs. L'aplicació de l'ESO s'ha fet en els altres centres, en detriment de la Primària.

A Primària, els de 1^r d'ESO (7e d'EGB d'abans) fan el curs amb els de 8e d'EGB. Els alumnes i els mestres tenen horaris dispers; hi ha manca de professorat i d'especialistes, de professors d'anglès i de música. Endemés el còmput lectiu es fa amb horaris

"L'ESO també ha estat mal planificada"

diferents i no es tenen les mateixes condicions. I sense recursos és difícil que es pugui aplicar. Com veus, difícilment podem ser optimistes a l'hora de jutjar la seva aplicació, perquè s'ha primat l'aplicació de l'ESO en detriment de la Primària. La credibilitat de la reforma queda

en dubte. Nosaltres defensam una bona ensenyança, la volem individualitzada i cada vegada més personalitzada, i, en els centres on s'apliqui així la reforma, no és possible; com no serà possible fer les optatives, poder tenir-les, o seran de difícil aplicació per manca

de recursos i professorat.

L'augment salarial no només no arriba, sinó que es pretén congelar-lo, després d'haver perdut un nou per cent de poder adquisitiu d'ençà de l'any 1993. El Secretari d'Educació i Formació Professional en

una declaració, feta precisament a Mallorca, durant la inauguració d'un centre escolar, demanà que s'acceptàs la congelació dels salaris de mestres i professors. Quina és la vostra actitud enfront d'aquesta proposta?

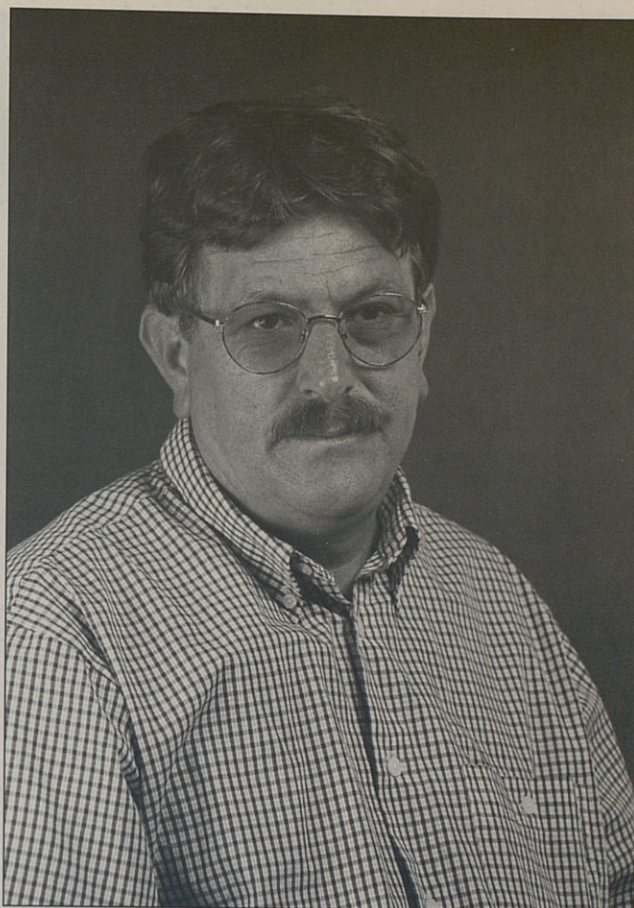
Nosaltres no podem ac-

ceptar mai que se'ns congeli el salari. Però vull aclarir que no es tracta d'una congelació, sinó que és una retallada del nostre poder adquisitiu. Si tot puja i el meu salari segueix igual, la meua capacitat econòmica s'ha reduït, per tant, no podem acceptar aquest plantejament. És una bona mostra de quina és la política educativa d'aquest govern; crec que està cercant el deteriorament de tots els serveis públics, pensam que s'han de donar bons serveis públics i l'educació és un servei públic essencial. Les vagues han demostrat el gran descontent que hi ha. Un 85% del funcionariat de l'ensenyament sortí al carrer a manifestar-se contra les intencions governamentals. També es pot veure llegint els diaris, passant revista al que s'escriu en els diaris i revistes illencs, —on es reflecteix clarament el malestar dels centres, dels claustres—, hi proliferen les cartes de desconformitat. El govern no sap on va, millor dit, sí que ho sap: vol des-

"Nosaltres no podem acceptar que se'ns congeli el salari"

prestigiar els serveis públics, i el funcionariat no ho pot acceptar, de cap manera, i quan els hagi desprestigiat, voldrà privatitzar-los o im-

sar que les empreses públiques es gestionin privadament. La gestió privada d'empreses públiques, la privatització de serveis públics aquí, a Balears, quan s'ha aplicat, ha acabat amb dèficit i molt malament i l'«enxufisme» ha estat descarat! Tot es vol

Polo és secretari general de l'STEI des de 1982.

justificar amb Maastricht, però recentment vaig anar a Ginebra, on acudiren els estats-membres de la UNESCO, i vaig veure que en altres països, on no hi ha aquesta justificació i s'ha imposat el neoliberalisme econòmic, s'ha anat en contra, en detriment del caràcter de servei públic de l'ensenyament. He d'afegir que el Secretari d'Estat d'Educació assistent a Ginebra digué que esperava molt de la vocació dels mestres; aprofit l'ocasió per dir que la vocació és una qüestió i la professionalitat és una altra. Per fer feina s'ha de fer dignament, amb tots els mitjans escaients, amb totes les eines que necessita el professorat per exercir bé la seva feina; això sí que és un problema greu!

Enfront de la implantació de l'ESO hi ha hagut mobilitzacions que s'hi oposaven. Quines poden ser les repercussions d'aquest model educatiu?

Si no hi ha mobilització, ningú t'escolta: paraules molt bones, però, de fets, cap ni un... Si acceptam que l'ESO s'implanti com es pretén enguany, amb un sobre esforç inhumà, amb mestres que pertanyen a dos claustres, en centres de primària amb mancances, més l'eliminació de places fixes, significant una precarització del treball; amb mestres que passen a ser itinerants, que van d'un lloc a un altre... Si acceptàssim que funcionàs com ho està fent, aniríem malament, perquè el curs pròxim voldrien repetir l'experiència. Quines són les causes? Aquesta Administració no

està interessada en la qualitat de l'ensenyament públic, no li interessa l'escola pública ni donar un servei de qualitat als més desfavorits. Demanam als pares que s'asseguin amb nosaltres per cercar les

principals perjudicats seran els alumnes. Si no ens hi oposam enguany, l'any que ve es tornaran a repetir les mateixes deficiències a l'ESO als centres de primària. L'escola i els centres no poden ser simples magat-

"L'Administració no està interessada en la qualitat de l'ensenyament"

•••

L'STEI es constituí com a sindicat l'any 1977.

causes, que s'adonin de zems per aficar-hi allots. La cooperació dels pares és imprescindible per a la millora de l'ensenyament.

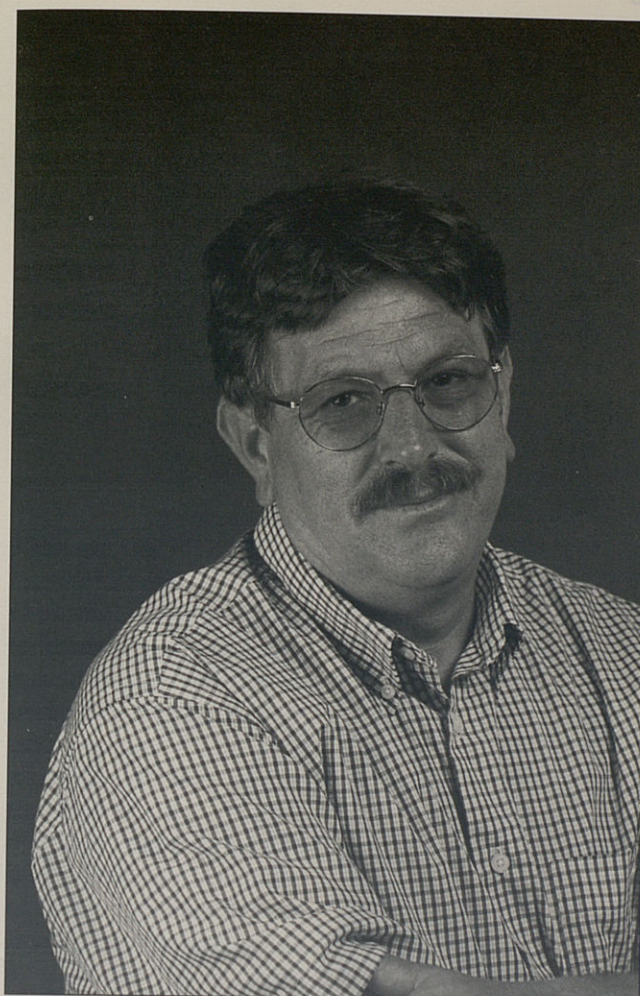
"Si un país és normal s'ha d'emprar la seva llengua"

•••

Respecte a l'ensenyament,

PP, quan era a l'oposició, defensà un canvi en el camp de l'ensenyança per mitjà dels xecs escolars que havien de garantir als pares poder triar com gastar-los. Què us sembla aquesta idea, creieu possible que l'apliquin?

Està demostrat que és absurd. Tots no podem triar. Què significa el xec escolar? Significa donar doblers als que ja en tenen més, finançar l'ensenyament d'aquells que tenen més nivell adquisitiu, i afavorir als que ja van a col·legis que es diuen d'èlit. Si a tots ens donen el mateix, no és just; s'ha de donar més al que menys té. I encara que tots rebessin doblers suficients, en els centres anomenats d'èlit tampoc hi cabrien tots. Nosaltres defensam que l'ensenyament ha de ser per a tothom i en igualtat de condicions. Si l'ensenyament en un col·legi públic val 10000 mentre que en un altre, que ofereix més instal·lacions, val 50000, la diferència de 40000 difícilment la podrà pagar la gent humil. Defensam que l'ensenyança de qualitat ha d'ésser per a tothom i no només per a una èlit; és l'única manera de fer una avaluació justa, dir que s'aprova més en la privada que en la pública, no puc acceptar-ho; dit així simplement no és vàlid. Com veus, són moltes les variants dins el camp de l'ensenyament, i no puc acceptar aquest raonament si no es tenen en compte els condicionaments socials, que són molts: condicionaments socioculturals, socioeconòmics, l'àmbit familiar, etcètera. El més

L'STEI ha jugat un paper de renovació pedagògica

El Sindicat de Treballadors de l'Ensenyança de les Illes Balears (STEI) s'autodefineix com a sindicat unitari, democràtic, assembleari, autònom, independent, reivindicatiu, de classe i sobirà. El seu àmbit geogràfic és el de les Illes Balears, cobreix l'àmbit territorial de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. Els seus orígens arranquen del moviment assembleari, durant el 1975 i el 1976, sorgint d'un doble moviment assembleari dels ensenyants del sector privat i dels ensenyants del sector públic. Constituït com a sindicat l'any 1977, el seu òrgan d'expressió és la revista *Pissarra*, editada d'ençà de Setembre de 1977 fins a l'actualitat. També publica *STEI informa*, butlletí sindical des de l'any 1984. Fins al seu II Congrés, entre els anys 1978 i 1988, l'òrgan de decisió fou l'Assemblea d'Afiliats. Des de l'any 1991, té l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics.

important és que l'estat ha de garantir l'ensenyament de qualitat i la igualtat d'oportunitats per a tothom. I des de l'STEI defensam aquesta postura.

Des del vostre sindicat, com es veu l'aspra i sempre polèmica qüestió lingüística? Quina és la vostra postura? Pensau que s'ha anat progressant o s'ha retrocedit?

En el tema lingüístic, nosaltres deim que si un país es normal, s'ha d'emprar la seva llengua en tots els àmbits, i aquest és el cas del català, i a l'ensenyament s'ha d'usar la llengua pròpia. Quan es pregunta, quan ens demanam per què s'ensenyava en català? Malament. Això vol dir que estam desfassats. L'STEI defensa la llengua del país, que l'ensenyança s'ha de fer en català, en la nostra llengua. Quant a l'evolució,

seria ridícul dir que no s'ha progressat, però la situació no és bona; a l'escola sí, s'hi ha progressat. L'idea de l'STEI, de sempre, és que és essencial usar-la bé, que has de viure en la teva llengua, viure en la llengua del teu poble; això és la normalitat, perquè és normal viure en la llengua del teu poble, perquè la llengua fa consciència, la llengua fa poble. La situació és que les autoritats han dit moltes paraules, han fet promeses,

i han fet poques coses... però res, i el professorat ha hagut d'anar estirant. Però, pareix que s'ha volgut encetar una campanya de trencament, d'enfrontament, aliena a la vida escolar. Quan el conseller tornà de Madrid, el 23 d'octubre de l'any passat, d'una reunió amb la

"Les autoritats han dit moltes paraules i han fet poques coses"

Comissió Mixta, va dir: «tot l'ensenyament es farà en català», i no va passar res, encara ara és hora que qualcú hagi creat inestabilitat a l'escola per la seva declaració. A l'escola no hi ha aquesta lluita. A vegades, això només són lluites polítiques que a nosaltres no ens interessin. Ens interessa fer la vida normal, i a l'escola hauria d'ésser normal viure i aprendre en català. L'STEI defensa que tot l'ensenyament s'ha de fer en català.

"Les transferències vénen tard i seran delegades"

Així mateix s'ha plantejat la qüestió de

les classes de religió; si havia de tenir categoria d'assignatura o, en sentit contrari, si hauria d'ésser de caràcter privat i per decisió dels pares. Què opinau d'aquest afer?

Personalment, crec que la religió és una qüestió de vivències i de creences, que la religió pertany al camp de les creences personals, a la intimitat de cadascú. La vida religiosa és creure i viure-la personalment. I és bo que es faci amb sinceri-

ENTREVISTA

tat perquè si no després da o un simple traspàs del ocorre, com succeix a Espanya, que, de catòlics de nom, de gent batiada, n'hi ha molts i les esglésies són buides...

"La religió és una qüestió a part de l'escola"

...

La religió és una qüestió a part de l'escola, fora de la vida normal del claustre. L'escola no és el millor lloc per a l'ensenyament de la religió. No em sembla gens malament que es doni instrucció religiosa, però, si es fa a l'escola, s'ha de fer abans o després de les classes, voluntàriament, als que ho vulguin.

Es diu que el procés de transferència d'Educació a la Comunitat començarà aviat; també s'espera que a començaments de l'any 1998 haurà conclòs. Quina opinió us en mereix? Quins resultats esperau d'aquesta negociació?

Hem de dir que les transferències vénen tard i seran delegades. I aquesta arriba tard. Sembla no haver-hi massa interès. S'haurien d'haver discutit molts d'aspectes que ni s'han tocat. La transferència que rebrem serà delega-

da o un simple traspàs del sistema educatiu, dins aquest nou model de transferència que sembla imposar-se per tot arreu. Tampoc no pareix haver-hi massa interès a fer-se pre-

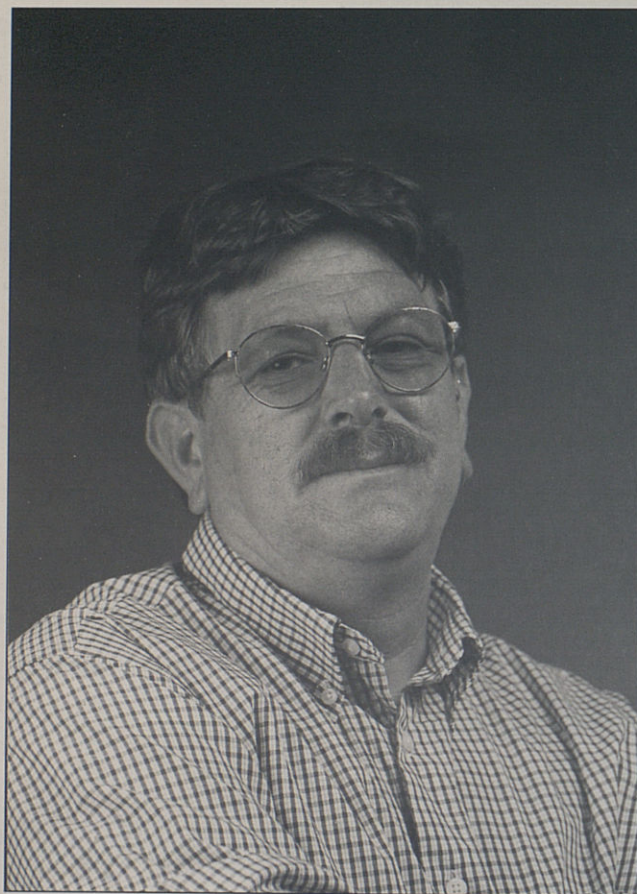
gundes; perquè cal preguntar-se: On anam? On volem anar? És necessari saber: Quins són els objectius? Quin model educatiu desitjam per a l'ensenyança? Amb

quins mitjans comptarem per dur-la endavant? Quin tipus d'escola s'implantarà? Com serà l'escola, jeràrquica, participativa, restrictiva, curricular? Com

"Demanam i exigim negociar la política educativa amb els implicats"

...

serà el dret a l'educació? En definitiva, quin serà el model triat? Amb els mesos que manquen, no crec que poguem resoldre totes aquestes qüestions fàcilment, però la principal qüestió és quin model educatiu volem? Per això demanam i exigim negociar la política educativa amb els implicats. Exigim que es negociïn les polítiques educatives amb els pares, els alumnes, els mestres, els professors, amb les forces polítiques, els partits polítics i els sindicats d'aquí. Si no es fa així, no valdrà la pena; no ho valdrà si la transferència només és un simple traspàs. Aquí ja tenim una Conselleria i una Direcció d'Educació i no s'han discutit cap d'aquests aspectes. Si continuem fent el mateix, només canviant el nom, no ens interessa la transferència.

Pere Polo és el portaveu de la comunitat educativa.

**ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA**

**ES
REFUGI**

20è ANIVERSARI

VIA SINDICAT, 21 (pati interior)
Antic Edifici del Sindicat Forà
Tel. 71 67 31 • Palma

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

CORT

Pça. Cort, 1 - C.P. 07001

SON CLADERA

Cala Serena, 3 - C.P.07009

SANT JORDI

Pau Bouvi, 31 - C.P. 07199

MOLINAR

Xadó, 7 - C.P. 07008

BLANQUERNA

Sant Joaquim, 9 - C.P.07003

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, 2 - C.P. 07009

RAFALL VELL

Pere Ripoll Palou, 9 - C.P.07008

S'ARENAL

ESTABLIMENTS

Pça. Inmaculada, 3 - C.P. 07010

SON RAPINYA

Pça. Rul.lan Garcies, 5 - C.P. 07600

SON GOTLEU

Regal, 105 - C.P.07008

Catalina March, 4A - C.P.07013

Sta. CATALINA

GENOVA

Fàbrica, 34 - C.P. 07013

Barranco, 22 - C.P.07015

COLL D'EN REBASSA

Albuera, 1 - C.P. 07007

POLIGON DE LLEVANT

Ciutat de Queretaro, 3 - C.P.07007

SON FORTEZA

St. Isidre Llauredor, 25 - C.P. 07005

L'OLIVAR

Mercat de L'Olivar, 104-105 C.P. 07002

SON XIMELIS

Cap Blanc, 15 A - C.P. 07013

EL TERRENO

Nuvol, 1 - C.P.07015

Ajuntament de Palma

COORDINACIÓ BIBLIOTEQUES DE BARRIADA DE L'AJUNTAMENT DE PALMA: C/ ALMUDAINA, 7-A C.P. 07001 TEL.: 71 87 95

El camí vell d'Albarca d'Eivissa (i II)

Aquesta és la segona entrega de la sèrie d'itineraris dedicada a rutes eivissenques i formenterenques, per les quals passejarem de la mà de Joan Marí Cardona. En el primer capítol, ens va descriure amb tot tipus de

detalls històrics i llegendaris l'anomenat camí vell d'Albarca. El que presentam en aquest número d'*El Mirall* és la continuació, i també el final, d'aquest marevellós itinerari eivissenc.

Una nit, tots els habitants de Mala Fogassa es despertaren per causa d'un tro tan fort que semblava un llamp. Una olor de pólvora molt intensa se sentia pertot arreu. La causa havien estat els experiments secrets de Sebastià Belloto, en un corral de Can Gibert. El sicilià hagué d'admetre que la lluita contra

•
**Els llauradors
d'Albarca
han intentat
trobar
aigües vives**
•••

Petito havia estat un fracàs, i que els poders de l'encantament eren superiors als seus. Malgrat això, el sicilià continuà cavant, ací i allà, encara que els resultats eren més febles dia a dia. Un sol filet de confiança en ell era mantingut per alguns que, seguint les seves instruccions, ja havien obert clots de sínia i havien descobert

aigües abundoses.

Alguns de Mala Fogassa, que un dia havien anat a Vila, començaren a sembrar la confusió. Havien sentit dir que el comissari del Sant Ofici ja tenia coneixement dels fets de Mala Fogassa, i així ja no semblava possible d'aconseguir que l'Aiguader pogués continuar fent les seves actua-

cions misterioses de manera assossegada. Sols era previsible que li demanarien explicacions.

I un bon dia, sobtadament, a trenc d'alba, uns oficials del Sant Ofici tocaren a la porta de Can Gibert. Sebastià Bellotto fou dut a Vila, on l'empresonaren per ordre del comissari. Tots els homes de Mala

Fogassa hagueren de compareixer, un a un, davant el sant tribunal per donar testimoni de les accions del sicilià, contra el qual havia estat obert un procés criminal de fe. A la fi, el comissari, en haver examinat tots els testimonis, no cregué que es tractàs de greus actes contra la fe, i decidí que serien suficients uns cops d'as-

sot, com a penitència saludable. Sebastià Bellotto, amb tot el procés del comissari d'Eivissa, fou transmès a l'inquisidor de Mallorca.

Continuant el camí Vell d'Albarca, aviat passam pel pont de Forca o d'en Lluquí, abans del qual l'arxiduc Lluís Salvador admirà els treballs que s'hi feien per convertir en horta una considerable extensió de terres, on ja s'havien sembrat tota mena d'arbres fruiters (1867). El lloc és conegut des d'aleshores com l'Hort Nou. Més endavant es passa el pont d'en Blai, situat damunt el torrent d'en Miquelet, just en el punt en què deixam, a la dreta, un vell camí que va vers Santa Gertrudis de Fruitera.

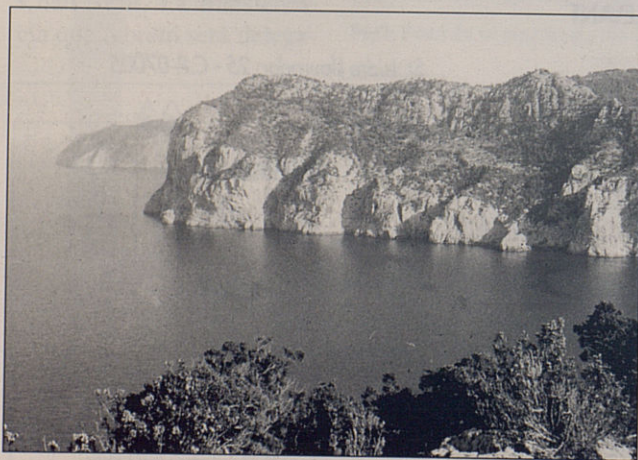
Mentre pujam una petita costa, devora el torrent esmentat, trobam la font

d'en Miquelet, que també fou visitada per l'Arxiduc. Al cim d'un pujol podem descobrir l'Alqueria de Dalt, gran hisenda que, amb el nom d'Alqueria Xerhabil, fou de la família Ba-

lansat durant els segles XIV i XV. Després passà a la família Serra, i la seva descendència ha estat tan nombrosa que tota la rodalia pren-

gué el nom de cals Serres: Serra Alqueria, Serra Arnat, Serra Miquelet, Serra Racó, Serra Sera són les branques més conegudes. La veu del poble recorda que l'amo de l'Alqueria de Dalt tenia tantes terres que, des de la porta de la seva casa, podia veure deu parells de bous que les llauraven. Ja tenim enfront la serra del Forn Nou, situada aproximadament al centre de l'illa, cosa que es diu especialment del pou d'en Gatzara, un poc allunyat del nostre camí, més enllà de l'Alqueria de Dalt.

Devora el camí deixam, a mà esquerra, el ruïnós pou d'en Serra, vist i esmentat per l'Arxiduc. En passar l'estret d'Alcalà, el camí antic ja coincideix amb la carretera que va de Santa Gertrudis a Sant Mateu. L'estret és el pas entre la

El cap de Rubió vist des del cap d'Albarca.

Olivera de can Riera.

serra del Forn Nou i el puig d'Alcalà. A poc a poc, anam deixant les terres de l'alqueria d'Alcalà, que ja corresponen a la parròquia

de Sant Mateu d'Albarca.

En haver vist, a l'esquerra, el camí del pla de Sant Gelibert, que es dirigeix a Santa Agnès de Co-

rona, ens trobam just davant la parròquia de Sant Mateu. Tenim a la vista la major part del pla d'Albarca, amb nombroses vinyes, tot voltat de serralades de poca altura, comparades amb el puig del Camp Vel, vers ponent, que s'endinsa a la mar amb el cap d'Albarca o dels Mossons.

Val recordar que el subsòl del pla d'Albarca és

tan generós que reparteix les seves aigües entre el Vinyat de Besora, on neix el riu de Santa Eulària, i el torrent de Buscastell que va a parar a la badia de Sant Antoni de Portmany. Els llauradors d'Albarca sempre han intentat trobar aigües vives, per convertir en horta part de les seves terres assedegades,

però fou infructuós fins als nostres dies, quan varen construir una llarga canonada perquè els pogués arribar aigua des de Rubió, Sant Miguel de Balansat.

El pla d'Albarca, sobretot als voltants del temple

parroquial, presenta unes roques característiques que emergeixen de la terra. Bellíssimes cases pageses es poden contem-

plar en els costers dels puigs, voltades de velles oliveres de soques retortes. Tot junt és una agradable sorpresa que reben els qui es decideixen a recórrer el llarg camí que hi arriba des de Vila. Sembla com si els segles no haguessin passat en aquest indret.

Joan Marí Cardona

Belloto fou transmès a l'inquisidor de Mallorca

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

**VENDA DE PIANOS
VERTICALS I DE COA**

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
FURSTEIN • GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH
KEMBLE • KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEYEL
RAMEAU • RONISCH • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda. Més de 50 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICÈMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

JAUME SANTANDREU

Un guerriller a la Ciutat de Mallorca

Si hagués nascut als Estats Units seria una mena de telepredicador (en les formes, encara que no en el fons) i, si hagués nascut dona, s'assemblaria a la Mare Teresa de Calcuta. Però Jaume Santandreu vingué al món a la nostra terra, i quasi ningú no li fa cas, tot i que ha dit, al llarg de la seva trajectòria vital, coses d'aquest estil: «Ben prest, la nostra senyera, en lloc de quatre barres portarà quatre barruts» o «Si no existissin tants de papes, popes i ayatollahs no hi hauria tantes guerres».

Santandreu, amagant-se darrere d'una aparença d'infant dolent i terrible, i utilitzant l'arma del bon humor, es permet el luxe de contar qualsevol dita encara que faci referència al mateix bisbe, el seu personatge més estimat per als acudits de la sobretaula. Davant la seva militància sorollosa, l'establishment de l'illa acostuma a aclucar els ulls. És el que fa sovint quan els esdeveniments polítics o socials no li agraden. Però Jaume Santandreu és un home (costa anomenar-lo capellà perquè la imatge que tenim del sacerdot és la d'una persona bolcada en l'església ortodoxa i oficial) format a les trinxeres. Des de fa més de vint-i-cinc anys, ell ha estat present en totes les lluites, encara que, dintre del seu cor, pensi que «res no hi ha més trist que haver de lluitar per les evidències».

El capellà ras amb cos de canonge -com li diuen en broma els seus amics- és un home que molt sovint és d'actualitat, per desgràcia. Ara, però, la seva figura ha aparegut als mitjans de comunicació per dues bones raons literàries: la publicació del llibre *Encís de minyonia*, obra en la qual Santandreu parla dels seus primers deu anys de vida, i que ha estat Premi Miquel Àngel Riera 1996, i l'edició d' *El sexe del profeta*, un llibre escrit per Víctor Gayà, en el qual reflexiona sobre la personalitat de Santandreu, alhora que parla íntimament amb el protagonista de la seva semblança.

No fa massa temps, Santandreu va tornar a botar a

l'actualitat. Fou en motiu d'un recital poètic. Dins el cicle *La vida en vers*, es presentà al Teatre Municipal de Palma la darrera obra poètica de Jaume Santandreu, *Tristesa Amant*. En el mateix acte, també es va interpretar la versió musical de l'auto sacramental de Santandreu, *El secret de l'arribada del Crist*, que ja s'havia estrenat en el Convent dels Dominics de Manacor, quan varen premiar el seu autor amb l'A d'Or de s'Agrícola.

Jaume Santandreu ha estat també recentment vist com l'ànima mare de Can Gaça, un centre de rehabilitació per a toxicòmans, en un programa de la segona cadena de Televisió Espanyola anomenat Línea 900. En aquest programa, Santandreu es mostrava com realment és: una persona forta i capaç d'enfrontarse amb naturalitat a la marginació i la malaltia de la sida. Va demostrar, una vegada més, que dins de la desgràcia també hi ha moments per a riure i fruit de les coses bones de la vida, com ara un bon dinar.

Jaume Santandreu és un ésser polifacètic. No és només l'home que més ha fet per la marginació a Mallorca. És també un reconegut nacionalista que visqué una certa època de militància política, i que en qualque ocasió ha declarat «No seria guapa la unió de totes les illes de la Mediterrània?».

Nacionalista declarat, perseguidor de somnis i lluitador de causes perdudes, Santandreu és també un poeta i un històric històric, com ell mateix es defineix.

En to de befa també diu: «Vaig néixer per ésser un cardenal del Renaixement i la vida em vol fer un Sant Vicenç de Paül, però no hi ha manera» o «no som un capellà exemplar, sinó un exemplar de capellà». Aquestes frases demostren el fet que Jaume Santandreu gaudeix del privilegi de poder riure's, fins i tot, de si mateix.

Joana Mas

L'estiu, temps de viatges

L'estiu és bon temps per als viatges, les possibilitats són quasi infinites, i n'hi ha per a tots els gusts. Sembla, però, que a vegades hi ha indrets de ben a prop que són poc o gens coneguts, i no és que no els manqui interès. Aquest és el cas de les terres de la nostra àrea cultural, on els illencs ens podem trobar tants d'elements de tradició, de cultura, d'artesanaria

o de gastronomia, que tot i que ens recordaran les arrels comunes, ens mostraran l'extraordinària diversitat dels Països Catalans. Tant Catalunya com el País Valencià tenen una riquesa de paisatges tan variada que seleccionar alguna proposta és prou difícil. Així i tot, ens ha semblat que podia esser escaient fer alguns suggeriments.

Els Ports

Els Ports, al nord-oest de Castelló, és una regió de muntanyes i altiplans, de bells poblets i d'una important riquesa de tradicions. El clima fresc i amb precipitacions de més de 500 /600 mm anuals, ha produït un paisatge forestal mediterrani, però amb la presència a les

parts més altes de boscos de roure valencià i de pi de muntanya. Les marjades d'oliveres i garrovers, i els masos voltats de conradissos determinen el paisatge agrari. Tot plegat dóna uns paratges aspres, però d'una bellesa poc comuna.

Com la majoria de comarques de muntanya, els Ports de Morella avui són un país gaire-

bé despoblat. El 1991 sols hi romanien 5.695 habitants, amb una densitat de 6'2 habitants per km², quan el 1910 hi havia 20.296 persones. Els masos, que tradicionalment han acollit un nombre elevat de població rural dispersa, estan abandonats en la seva majoria. Un modest turisme, la potenciació del ric

patrimoni històric, les noves tècniques ramaderes, el reforçament de les seva debil estructura comercial i una millor gestió del medi natural, tracten d'aturar la sangria humana que ha desertitzat la comarca. Podeu visitar els Ports des de Castelló i Vinaròs.

A la dreta de la carretera, cal anar al poble de Vallibona (666 m), a la capçalera del riu Cérvol, voltat per tot de muntanyes. És en aquest poble on el 1834 el cap carlí Cabrera formà una de les seves primeres partides, i fou en aquests mateixos paratges on els maquis antifranquistes tengueren una forta activitat els anys quaranta. L'allotjament a Vallibona pot ser a la Carbonera, antic quarter de la Guàrdia Civil, avui convertit en restaurant.

La capital comarcal és l'imponent Morella, de cases estretes i altes, i a 1.000 metres d'altura. Disposa d'alguns hotels i d'un mercat. Els diumenges al matí, que es remunta al segle XIII. Les murades foren construïdes per Pere el Cerimoniós. Entre els edificis

•
De Morella
destaca
l'església
•••

•
Podeu visitar
els Ports
des de Castelló
i Vinaròs
•••

El poble d'Àneu, a la Vallfornera.

a visitar hi destaca l'església gòtica de Santa Maria, i les runes del castell. De Morella es pot seguir cap a Forcall i seguir el riu Bergantes cap a Sorita, la zona on hi ha la població de llúdries més important del País Valencià, ja al límit amb el Matarranya.

Als diversos restaurants del país podrem provar una cuina magnífica, en la qual destaquen les carns a la brasa, la coca celestial, el tombet, el conill amb caragols, el brou de picada i el popular recapte, que ens sumirà en una intensa reflexió sobre les afinitats culturals entre els Ports i les Illes Balears.

L'Albufera

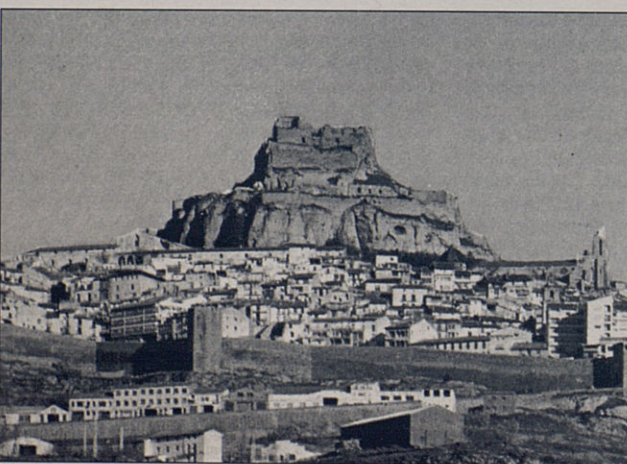
València sempre serà una ciutat plena d'interès per a un visitant illenc, però l'Albufera a

tan sols 4 km. de la ciutat representa un món diferent que també convé conèixer. Afortunadament, avui l'Albufera és un Parc Natural, amb un llac de 2.837 ha. i més de 18.000 ha. dedicades al conreu d'arròs. La immensitat de la plana de la marjal representa un paisatge meravellós i incomparable. El poble de Silla pot esser un bon punt de partida per acostar-se i entendre la complexitat dels estanys i els arrossars. Voltant la plana albuferenca arribarem al Port de Catarroja i podrem fer una sortida en barca des de la Gola del Pujol, on hi ha una ampla i bella panoràmica, i veure de prop els illots coberts de joncar que s'anomenen

València
sempre serà
una ciutat plena
d'interès

• • •

paisatgística, i a la sortida de l'Albufera al mar per la Gola del Perellonet. Ens caldrà visitar el poble del Palmar, antigament una illa de pescadors, on hi ha algunes barraques en bon estat

El castell de Morella.

L'Ampolla, port septentrional del Delta.

«mates» de gran interès botànic. La riquesa faunística de l'Albufera és gran, i, sense dubte, hi destaca la població d'ocells, afavorida per la protecció del Parc Natural.

La Platja del Saler ens durà al llarg cordó litoral arenós de la Devesa del Saler, d'una gran singularitat

de conservació i on encara fan un all i pebre d'anguila excel·lent. Sobre la riquíssima gastronomia d'aquest país tot està dit, el plat típic és l'all i pebre, però no deixeu de provar l'arròs a banda, i els mariscs.

El Pallars Sobirà

El Pallars Sobirà per a un illenc representa l'estranya sensació del retorn al passat. Sembla que aquells poblets voltats d'altres muntanyes et produeixin la mateixa sensació d'insularitat que té l'illenc, però és, sobretot, la super-

vivència d'una cultura pagesa protegida per la inaccessibilitat del territori allò que et fa retrobar les arrels recents de les illes. La visita al Pallars és del tot recomanable pels seus valors paisatgístics i culturals, o simplement per a gaudir d'un silenci sols transtornat pel so dels rius i les esqueles de les vaques.

La capital natural d'aquelles altes valls és Sort, bastió de l'austriacista Josep Moragues en l'oposició als borbònics castellans i francesos. Pujant aigües amunt per la Noguera Pallaresa, passarem per Gerri de la Sal i arribarem a Llavorsí. Llavors la Noguera es bifurca i les possibilitats són

La riquesa
faunística de
l'albufera
és gran

• • •

moltes: d'una banda Espot i el poble de Son, la vall d'Aneu per on passa la carretera que puja al Port de la Bonaigua, i la vall d'Isil; de l'altra les valls de Cardós i Vallferrera, Tírvia i la Coma de Burg i Farrera.

La vall està quasi despoblada, però hi ha poblets meravellosos de cobertes de pissarra i campanars amb punxa, esglesioles romàniques i castells medievals, i, sobretot, una natura aspra i plena de vida. És el país de les caminades i els refugis de muntanya, de la bicicleta i les passejades en cavall, dels esports d'aventura, del goig d'una natura sovint inalterada.

La vall està quasi despoblada, però hi ha poblets meravellosos de cobertes de pissarra i campanars amb punxa, esglesioles romàniques i castells medievals, i, sobretot, una natura aspra i plena de vida. És el país de les caminades i els refugis de muntanya, de la bicicleta i les passejades en cavall, dels esports d'aventura, del goig d'una natura sovint inalterada.

L'oferta d'allotjaments en hotels, cases de pagès i càmpings és abundant. I la cuina es correspon amb l'autenticitat del país. La cuina pallaresa amb els

L'Albufera de València.

seus civets de senglar o d'isard, les truites de riu, i l'abundància de menjars senzills, però d'una acusada personalitat, és una de les millors de la muntanya catalana.

El Baix Camp, el priorat i l'Ebre

La darrera proposta, la

volem dedicar a terres de Tarragona. Aquí ens trobam amb un paisatge que ens recordarà molt Mallorca: la vinya i les oliveres són els conreus tradicionals, tan sols els soles d'avellaners ens cridaràn l'atenció i, alhora, enfilant-se per turons amb rosts enormes, ens descobriren aspectes

molt singulars. Un bon punt de partida pot ser el poblet pagès de Montbrió del Camp, amb aigües termals i oferta hotelera.

Des d'allà podem arribar amb facilitat a la costa de Cambrils i de Salou, i fins i tot visitar el parc d'atraccions Port Aventura. La visita a l'arqueològica i monumental ciutat de Tarragona és obligada. Cal anar a Riudecanyes i Escornalbou, als contraforts de la Serra de l'Argentera, conjunt totalment restaurat de la baronia del mateix nom, a 649 m. d'altura, amb castell i monestir, i a Mont-roig, el pobles dels avantpassats paterns de Joan Miró.

El Priorat és de fàcil accés, partint de la vila de Falset, amb restes de la murada medieval i del castell dels Castellví, i ens caldrà provar els bons vins d'aquella terra. Porrera està un poc més amunt entre la Serra de Pradell i el Puig Cerver. Prades i les seves muntanyes ens oferi-

ran nous paisatges, i arribarem a la pintoresca i encin-glerada població de Siurana, amb un interessant església romànica. La panoràmica sobre la Serra del Montsant és extraordinària. A 25 km. de Prades hi ha el Monestir de Poblet, i és aconsellable arribar fins a la Morera i les ruïnes de la cartoixa d'Scala Dei.

Carretera avall es pot aprofitar per

visitar el Delta de l'Ebre: un dels més extensos de la Mediterrània i la segona zona humida en importància —després de la Camargue— de la Mediterrània Occidental. El Parc Natural del Delta de l'Ebre té 7.736

ha, i ens ofereix múltiples possibilitats. Hi ha dos centres d'informació del Parc: l'Ecomuseu i la Casa de la Fusta. Ens cal-

drà reposar energies fent una mariscada o provant l'anguila amb suc a Sant Carles de la Ràpita.

Mateu Morro

La visita
al Pallars és
recomanable

El Priorat
és de fàcil
accés, partint
de Falset

Roldan

Cream espais para conivre

Eusebi Estada, 66-68
07004 Palma de Mallorca
Tlf.: (971) 20 98 13
Fax: (971) 75 38 50

- PLANIFICACIÓ I PROJECCIÓ D'ESPAIS
- EQUIPAMENTS PROFESSIONALS
- INFRASTRUCTURA
- COMPLEMENTS
- INSTAL·LACIONS INTEGRALS
- COL·LECTIVITATS
- BIBLIOTEQUES I ARXIS
- HOTELERIA I RESTAURACIÓ
- GARANTIA POST-VENDA

Vanessa Redgrave

Oscar Wilde, retrat d'un escriptor amb mare

Stephen Fry, famós actor i escriptor anglès, aquí descobert gràcies al seu treball a *Los amigos de Peter*, és Oscar Wilde a la pel·lícula que sobre el controvertit i agosarat escriptor ha acabat de rodar Brian Gilbert. L'actriu Vanessa Redgrave reemprèn la seva activitat davant les càmeres assumint el paper de la mare de Wilde.

Goldie, Diane i Bette, altre cop plegades

Goldie Haw, Diane Keaton i Bette Midler, protagonistes d'una de les més comercials comèdies de la passada temporada, *El club de las primeras esposas*, tornaran a coincidir en una nova pel·lícula. Es titularà *Ladies of the Amazon* i contarà les desventures de tres dones dels 90 atrapades enmig de la selva amazònica. Per la seva banda, Goldie Hawn ha fet el seu debut com a realitzadora amb *Hope*, pel·lícula que estrenarà el proper octubre la cadena de televisió nord-americana TNT.

Sharon i Douglas tornen a compartir els seus instints bàsics

Cinc anys després que la Metro Goldwyn Mayer es fes d'or amb el thriller eròtic *Instinto bàsic*, el famós estudi de Hollywood vol posar en marxa la segona part d'aquell fenomen extracinematogràfic. De moment, intenten convèncer els protagonistes originals,

Sharon Stone.

Sharon Stone i Michael Douglas. Mentre la primera es mostra satisfeta amb la proposta, Douglas vol tornar a veure el guió, amb els canvis que ell ha imposat, abans de donar el sí definitiu.

Mike Leigh ens contarà els secrets de Gilbert i Sullivan

Definitivament abandonada la idea de dirigir la fa temps anunciada *Career girls*, el britànic Mike Leigh, director de la molt aclamada *Secretos y mentiras*, està cercant finançament per a un projecte que no tendria res a veure amb els drames amb fons de crítica social que l'han entronitzat. Es tracta d'una incursió al món operístic a partir de la peculiar relació que varen mantenir William Gilbert i Arthur Sullivan, els famosos coautors de llibrets per a òperes còmiques.

Goldie Hawn.

Perdidos en el espacio, trobats en el cinema

Com *El fugitivo*, *El santo* o *Los pica-piedras* una altra famosa sèrie televisiva dels seixanta, *Perdidos en el espacio*, tindrà ben aviat la seva adaptació cinematogràfica. Stephen Hopkins s'ha encarregat de dirigir les aventures d'una família del futur envoltada pels contratemps i les confusions des de l'instant en què el seu vehicle espacial és sabotejat. Al capdavant d'aquest grup familiar, ens hi trobarem William Hurt, Mini Rogers i el sempre camaleònic i sorprenent Gary Oldman, el dolentíssim d'*El quinto elemento*.

La venjança de La dona més lletja del món

Encara que satisfet amb el resultat de la seva col·laboració amb David Menkes i Alfonso Albacete a *Más que amor frenesí*, Miguel Bardem ha decidit volar pel seu compte i dirigir *La mujer más fea del mundo*, una comèdia ambientada al Madrid del 2011 i que té com a protagonista una al·lota físicament poc agraciada que quan compleix 27 anys es transforma en una dona espectacular gràcies als avenços de la biogenètica, que es venjarà després de tots aquells que la varen menysprear a causa del seu físic. Fa més de vint anys, l'actriu Stockard Channing es va donar a conèixer amb un argument molt similar.

Els raperos viatgen també a Oz

Fa uns anys, Diana Ross i Michael Jackson varen aparèixer en una curiosa adaptació cinematogràfica d'*El mago de Oz*, només protagonitzada per actors de color. Ara, Hollywood s'atreveix amb una nova versió, amb ritme de rap, de les aventures de la petita Dorothy, el lleó, l'home de la llauna i l'espantaocells. Entre els rapers que ja s'han involucrat en aquest projecte, es troben Snoop Doggy Dogg i Queen Latifah, aquesta de cada vegada més sol·licitada com a actriu gràcies a la seva composició a *Set it off* (*Hasta el final*), un fenomen d'audiència als Estats Units i que a Palma només va aguantar una setmana en cartell.

Cronògraf
automatic
Ref. 565.2.3
SWISS

KRONOS
Since 1930

Relojería Española
Fundada en 1885

C/ Colón, 12 • Tels. 72 15 63 • 72 43 44
07001 Palma de Mallorca

Menéndez Rojas: la mar de pintures

Un home, un element. L'aigua és l'element conductor de l'àmplia exposició que Josep Manuel Menéndez Rojas (Palma, 1956) presenta, a partir del 14 d'agost, al Centre Cultural Contemporani Pelaires, de Palma. Quan ens trobam en un mar de pintura, començam a

dubtar si l'element que ens condueix, l'element que ha conduït l'artista, no és l'aigua sinó la pintura. Tanmateix, l'un i l'altre ens permeten gaudir-ne i aprofundir-hi com en universos de lectures molt diverses. L'home i l'aigua, o l'home i la pintura, tant se val.

és que per a Menéndez Rojas ara és l'aigua, ara el foc, ara l'amor, ara cossos nus, ara estances clàssiques, ara moixos o ara bèsties, tant li fa. Per a Menéndez Rojas qualsevol temàtica és bona per recrear-se en la pintura. Sens dubte, ens conta coses quan

pinta, però com ho conta és més important que el que conta. Sobre les teles actuals, els seus pinzells es mouen lleugers, amb

gran maduresa, moldejant els cossos, les ones de l'aigua, fins que es confonen uns amb les altres.

A la trajectòria d'aquest pintor, sempre figuratiu, la descripció d'escenes, de personatges, d'animals o d'arquitectures, sempre ha estat un pretext per pintar. Fins i tot aquells darrers anys del decenni dels setanta, tot just acabats els seus estudis de Belles Arts a Barcelona, la seva obra, llavors hiperrealista – ell preferia considerar-ho realisme màgic –, també donava més protagonisme al buit que no a les figures o als objectes. Baldament els

fons fossin inapel·lablement plans i els tractaments quasi fotogràfics, ja hi havia una recreació en l'espai, en el color i en la pintura. Només que, a diferència de les etapes posteriors, tot era molt mesurat, en un exercici de contenció evident.

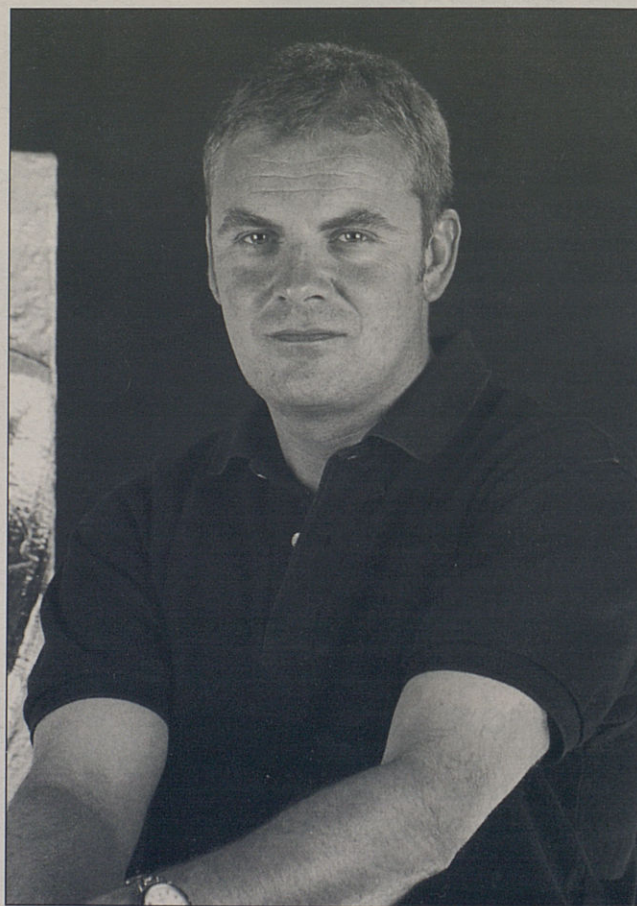
Poc després, es deixaria dur per les pinzellades més

soltes, el color més lliure, i l'espai s'ompliria de pintura en tractaments molt gestuals. També hi hauria un

altre canvi que marcaria la seva evolució posterior: l'atemporalitat d'aquelles imatges hiperrealistes només es referia al concepte del temps detingut, però eren sempre escenes contemporànies. A partir del canvi que féu als primers anys vuitanta, aquella atemporalitat el conduiria cap a la recreació d'un món classicista, que recull l'herència de Michel Àngel, la de Velázquez o Goya.

Encara ara, a l'obra d'aquest darrer any i que aviat presen-

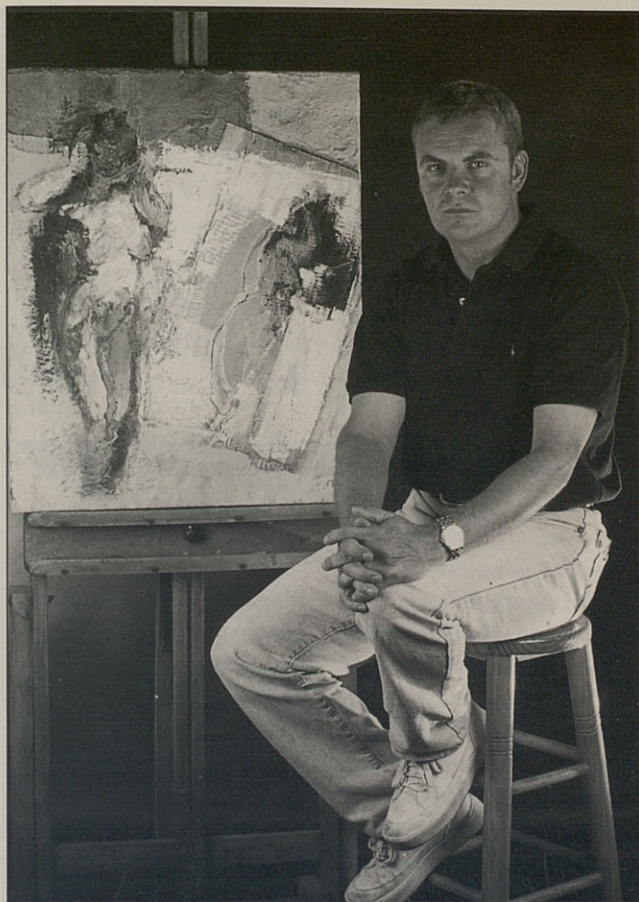
Parteix de
conceptes
abstractes per fer
una obra figurativa

Menéndez Rojas exposarà la seva obra al Centre Cultural Pelaires.

tarà a Palma, segueix en la línia que inicià fa ja gairebé quinze anys. En aquest temps, és evident que hi ha hagut una evolució i canvis lleugers, però l'essència és pràctica-

ment la mateixa. Els conceptes sobre els quals treballa Menéndez Rojas, podríem dir que no són tan figuratius com la simple contemplació de l'obra ens podria dur a pensar. Quant al tractament de la pintura, l'artista parteix de conceptes quasi abstractes per fer

Menéndez Rojas, fotografiat a l'estudi de Pep Pastor, amb el quadre que apareix a la portada d'aquest número d'*El Mirall*.

després una obra clarament figurativa. Així, en aquests anys, l'artista ha evolucionat en el tractament del color, el volum, la gestualitat, les composicions, però no tant en la temàtica representada. Si aquesta ha variat és més per factors com els ara citats que no perquè la temàtica hagi cobrat importància per ella mateixa.

Com dèiem a l'inici d'aquest article, l'aigua és el denominador comú d'aquesta exposició. Però, en tot cas, serveix tant a l'artista com a l'espectador per endir-sar-se en una torrenta-

da de blaus, per gaudir entre onades, no d'aigua, sinó de pintura. I no només solquen les aigües els blaus cels, blaus grisos, blaus de profunda immensitat i transparències de blaus.

Menéndez Rojas du a la seva obra un cromatisme molt més ric: els ocres dels cossos en esplèndida nuesa, els ver-

mells que encenen fins i tot les aigües, els verds de major serenitat... I, entre mars de color, una novetat: per primera vegada, l'artista, en una sèrie de teles, redueix dràsticament el cromatisme i les lliura al blanc

i al negre. Però no per això l'obra perd en matisos, sinó que n'hi guanya. Els grisos estableixen un pont entre el blanc i el negre i es converteixen en protagonistes de la tela. En quasi cap cas, el blanc és pur, com tampoc no ho és el negre.

Encara es poden destacar dues innovacions més en aquesta obra respecte de la d'etapes precedents: d'una banda, com ja apuntàvem, el quadre adquireix volum. El pintor moldeja els cossos fins al punt que l'espectador pot seguir, si no amb la mà, sí amb la mirada, les corbes d'una anca, d'una

cadera, d'un nas o de les ones d'aigua. D'altra banda, el que seria la novetat més destacable, la primera incursió d'aquest pintor en l'escultura, es pot contemplar com el procés natural d'aquest interès pel volum.

Menéndez Rojas ha fet les seves primeres escultures per a aquesta exposició. Són bronzes de

pintor, treballats quasi a pinzellades, de les quals no es pot ni es vol desfer d'una circumstància que li és innata: ara, a la seva maduresa artística, sense cercar per què, però sense abandonar la recerca del com.

L'artista ha evolucionat en el tractament del color i el volum

El pintor acaba de fer les seves primeres escultures

Last minute

Vicenç Pagès és un jove narrador que fa poc ens va enlluernar amb la novel·la *El món d'Horaci* (Editorial Empúries), i que ara ens ofereix una narració de cent planes, *Carta a la reina d'Anglaterra* (Editorial Empúries), en què el protagonista passa revista als seus

mil anys d'existència. Tot un repte per contar-nos com ha anat des de l'edat mitjana fins al dos mil en una carn humana que ha tocat de tot i ha conegut els grans enemics dels humans: l'Estat i el Tedi. Un monjo venecià que vol fer el mapa del món que reflecteixi la bellesa i la plenitud de la creació en ple segle XVI és el motor d'una

història que sembla treta de les mil i una nits: *El somni d'un cartògraf* (Editorial Empúries), de **James Cowan**, us agafarà des de la primera plana amb el mostrar d'aventurers, viatgers, ambaixadors i investigadors que visiten fra Mauro per ajudar-li en la seva comesa. Un prodigi per conèixer el país dels descobriments.

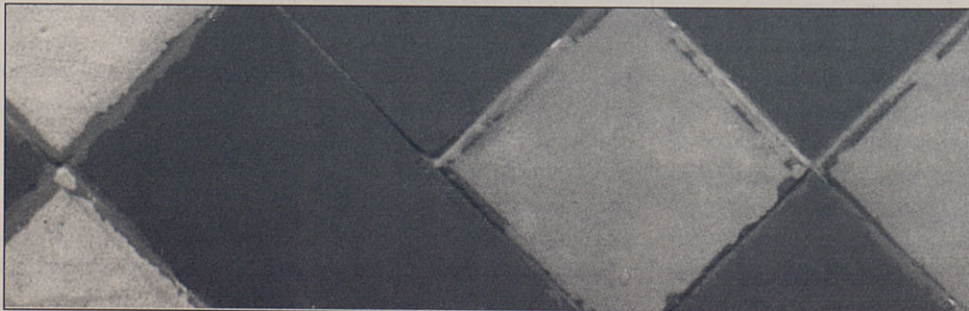
Guillem d'Efak for ever

El Món. Paisatges. El darrer quadern (DI7 Grup d'Edició) va ser el darrer poemari que va escriure **Guillem d'Efak** abans de morir. Això fa que agafi uns valors afegits a l'esplèndida manera de fer del manacorí. Poemes per llegir fent de la música dels versos uns cants d'una vitalitat insubornable. Dos dels poemes, dedicats a Biel Majoral (que ell va musicar en un esplèndida cançó) i a aquest gasetiller, demostren la profunda vena amorosa i humorosa d'un dels escriptors més oblidats i arraconats d'aquests darrers anys. Escritura diàfana i fonda que podria ser considerada per la dura circumstància com un testament d'un dels autors més singulars, una de les veus més úniques de les nostres lletres. Recomanable per als plers dels sensibles.

Dos best sellers que no tenen res a veure

Si voleu llegir i quedar fascinats per una lletra tan seductora com un conte de les mil i una nits, basta que agafeu *Seda* (Editorial La Magrana en català, i Anagrama en castellà), d'**Alessandro Baricco**. Lletra de viatge, novel·la d'aventures, història d'amor i manual de pensament en un sol llibre. *La cuina de na Margalida de Can Tàpera* (DI7 Grup d'Edició), de **Margalida Alemany**, en una edició magnífica per les fotografies i el disseny, ens ofereix les saboroses receptes d'aquesta gran cuinera con-

tades amb la senzillesa domèstica d'una dona que sap que el seu llibre no és per fer planta sinó per contribuir als gusts del gourmet. Hi ha molta de saviesa pràctica en aquests plats que conjuguen la festa dels gusts i l'exquisida presentació.

Llepolíssimes

El cap perdut de Damasceno Monteiro (Edicions 62 en català, i Editorial Anagrama en castellà) de l'estimat **Antonio Tabucchi** és una altra volta de pern que aconsegueix caçar el lector dins una de les millors belles trampes de la literatura: la intriga d'un assassinat. La ploma de Tabucchi et duu a escoltar el sermó d'uns personatges que t'enamoren, unes descripcions intenses i una visió de Porto fabulosa amb una lletra que condueix molt bé les emocions. Un assassinat cruel, un periodista que investiga, un advocat encisador i una trama que mostra les entreteles del poder feixista en el si

d'una democràcia són les bases que juga aquest novel·lista apassionant. **Jaume Santandreu**. *El sexe del profeta* (Leonard Muntaner Editor), de **Victor Gayà**, pertany a la col·lecció «Mallorquins en Diàleg», que feliçment no s'ha estroncat i de la qual havia llegit l'apassionada biografia de **Ramon Aguiló** per **Gina Garcias**. *El sexe del profeta*, el llibre més venut de la darrera fira del llibre de Palma, et fa sentir la veu fonda i sincera (sencera) d'aquest gran predicador que és en **Santandreu** contant-nos el part i el despullament fondo i interior de tota la seva vida fins al moment. Un bombonet.

En Jaume també ha tret *Encís de minyonia* (Sa Nostra), premi **Miquel Àngel Riera**, on conta els seus primers anys de vida. Són llibres amb els quals cal anar alerta: quan els agafes no els pots amollar. Del fotògraf amic **Francesc Amengual**, a més de l'*Homeatge en blanc i negre* (DI7 Grup d'Edició), acaba de sortir una *Fotobiografia de Miquel Àngel Riera* que també fou un best seller firer i entusiasmarà els lectors del poeta manacorí per la quantitat de material gràfic i inèdit que presenta. *El (meu) testament literari* (DI7 Grup d'Edició), d'**Antoni Serra**, és un recull de molts textos subjectivíssims d'aquest creador de la Terra Inexistent en què d'una forma ben real diu la seva sobre temes tabú en els cercles culturals d'a-

questa terra reial. M'agrada perquè és clar, corrosiu i català. Hi ha noms i llinatges de la gent que li agrada i de la que rebutja. *Terra Incognita* (DI7 Grup d'Edició), d'**Eduard Jordà**, és un dietari que cal llegir a poc a poc i a estones. Tota una visió lúcida i un poc desencantada d'un literat que mira i es mira amb la introspecció dels que lluiten per caçar el temps i la memòria. *11 Poemes* (Editorial Moll), de **Miquel Bezares**, i *La comunió dels sants o els morts ho callam tot* (Editorial Moll), de **Bartomeu Fiol**, són dos llibres de poemes que puc recomanar als amadors de les orgies dels mots, d'aquesta rara capacitat dels poetes per amarar la llengua de fortors, de desamors, de sexualitats, de sarcasmes...

Okupa de kiosk

Aquests pavellons oberts per tots els costats i plens de revistes (sobretot), llibres (pocs), vídeos (pocs) i d'altres llepolies (poques) als quals donam el bell nom de quioscs, sempre m'han fet somniar.

Una certa idea del paradís seria habitar temporades dins un quiosc i devorar revistes i llibres de tot el Planeta a balquena. Com que aquesta idea borgiana no és gaire possible, em conform adquirint un ram de revistes diverses que avui em ve de gust comentar.

Començ pel cinema. La *Première* de juliol duu unes fotos enfollidores per a fans de Brad Pitt sobre la seva darrera pel·lícula, *Set anys al Tibet*, i un Schwarzenegger totalment rapat i quasi congelat. I *Cahiers du Cinema* de juny presenta una taula rodona amb cinc crítics que esquarteren el darrer Canes amb minuciositat de cirurgians.

Els afrancesats de la literatura tenen el *Magazine Littéraire* del juny, que dedica el dossier central a aquest poeta fresc, actual i que fa menagera: Jacques Prévert.

El *Quimera* de maig-juny duu un completíssim dossier d'una gran desconeguda: la literatura gallega des d'Alvaro Cunqueiro a Manuel Rivas i un bon article de Gimferrer sobre la traducció.

Tirant cap a la frivolitat masculina, recomanaré una revista que dóna idees a la coqueteria mascle (tan

fora i secretíssima!). Si vols conèixer tot el que cal saber per poder tenir un cos meleta quan anem a la platja és *Quo* de juliol, que converteix el «*Mens sana in corpore sano*» en la seva divisa; també hi ha un parell de reportatges per sucari-hi pa, entre els quals destacaré el dedicat a la masturbació, on es troben excel·lents consells per a dones i homes.

Les revistes dedicades a cases són un entreteniment per a la ment d'aquelles persones a qui ens agrada cercar escenografies per als nostres desvairis, deliris o al·lucinacions, més coneguts amb el nom de somnis.

La revista francesa *Coté Sud* de juny-juliol té un reportatge sobre la Costa Blava des de 1918 a 1958 que és una pura delícia; també destacaré les cases de vacances que ens proposa i que un habitaria immediatament. Recoman fervorosament la revista *Descobrir* (només n'han sortit dos números per ara) de maig-juny, en què es pot fer un viatge per l'Ebre, conèixer l'arribada dels grecs a Empúries i llegir un bombonet de Narcís Comadira dedicat al santanyiner santuari de Nostra Dama de Consolació, on fa una citació d'aquells versos de Blai Bonet que diuen:

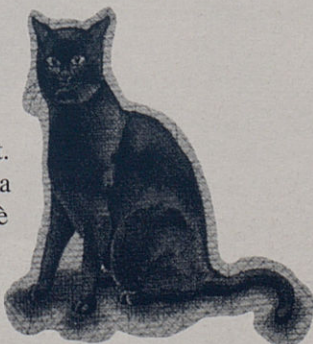
«Adéu, copó trabucat Consolació llunyana, que dins ta pell de magrana guardes foc cristal·litzat».

Novetats

Miniaturista

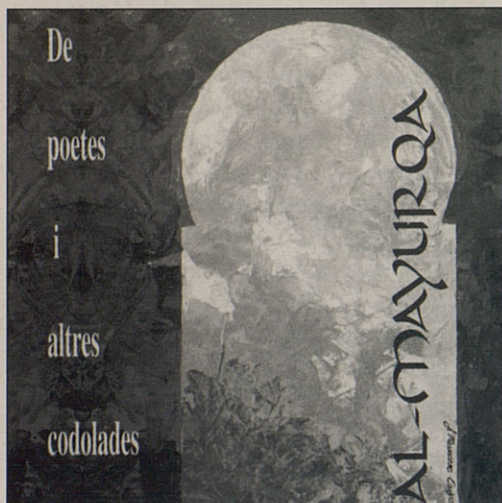
No el coneixia i una amiga me'l recomanà. Vaig quedar flipat per la bellesa del text i la intensitat del pensament.

Alejandro Rossi, que té una qualitat extraordinària: és amè i verídic alhora. *La fabula de las regiones* i *Manual del Distraído* (Editorial Anagrama) són dues petites joies d'un escriptor que fa de qualsevol cosa —viatge, invenció, aforisme, mirada— un festival d'interrogacions dibuixades per un nin extremadament intel·ligent.

Al-Mayurqa de poetes i altres codolades

Ens hem torbat dos anys a gaudir de bell nou d'Al-Mayurqa, després d'aquell *Projecte roig*, que tant d'oxigen musical ens proporcionà l'any 1995, amb temes com *El meu país* o la rampellada del *Rock en xeremia*, que en el seu moment ens féu possible albirar camins d'evolució i recerca en l'aspecte musical. Ara podem trobar el seu darrer disc *De poetes i altres codolades*.

Coberta del darrer disc d'Al-Mayurqa

Seguint la tradició trobadoresca s'han musicat poemes de Rafel Crespí, Miquel López Crespí, Vicenç Calonge i Tomeu Martí. També s'han interpretat temes tradicionals com *Nevaters* i *No en volem cap*. *La Balanguera* no és una versió més, i compta, en l'epíleg instrumental, amb Luis Miquel Corga al violoncel.

Al-Mayurqa neix l'any 1994 amb el carismàtic Toni Roig al front d'un grup de músics que no es limiten a tocar. És la feina ben feta de qui se sent fins al cor el que fa; veus d'amor cap a la terra, albellons de saba i brots, matèria prima per als instruments de vent guarneixen les nafres a la banda sonora de la reconstrucció d'un poble.

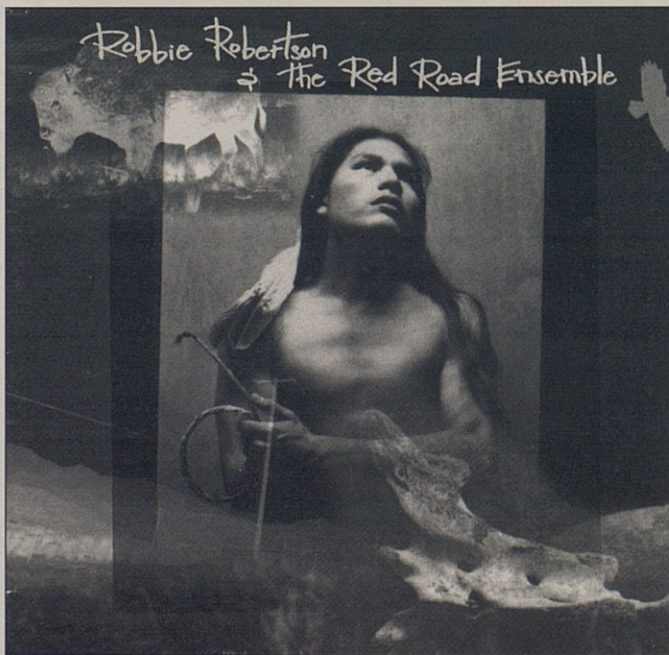

Bon dia

Començaren a tocar a Constantí, i després arreu del tarragonès. Els seus incondicionals, amics de la bauxa i del sentit de l'humor, els quals els han seguit d'ençà del 85 han anat creixent en nombre a l'ombra de la banda amb més audiència de públic. *Els pets*, estendard de l'autoanomenat rock agrícola, després de més de mitja dotzena de discos, ens saluden amb aquest *Bon dia*, que sembla ser la cançó de l'estiu però que servirà per a alguna cosa més. Aquest darrer disc supera en qualitat els anteriors, i obre les portes a l'espontaneïtat fins ara absent en alguns grups nostrats.

L'agonia d'illa tortuga

Les presons de Clinton estan estibades d'homes i dones desarrelats que lluiten per a sobreviure en pessimes condicions, quan ens arriben notícies d'un nadiu que, havent sofert un infart, no ha rebut cap tipus d'assistència mèdica a la seva cel·la. Les comparacions són odioses, però, malgrat que no hi hagi coincidències geogràfiques ni històriques, el problema de totes les petites nacions del planeta és paral·lel. L'any 1994 es va editar el CD *Music for the native americans* de Robbie Robertson and The red road ensemble. Aquest disc barreja estils; els cànctics espirituals al gran esperit es mesclen amb els arranjaments que RR du a terme amb força èxit, el que dona més caràcter a cada peça. Es tracta d'un reclam a la resta del món d'una nació que se sap cada cop més aïllada.

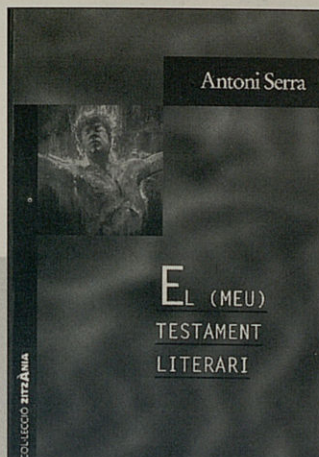

Coberta de *The Native Americans*

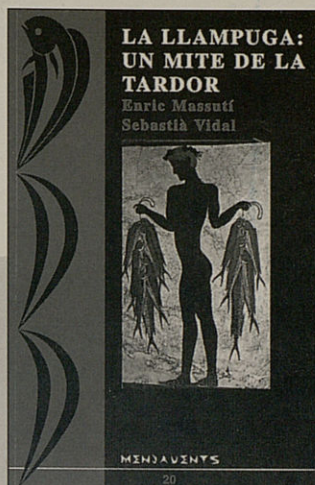
TENDÈNCIES

Àlex Volney

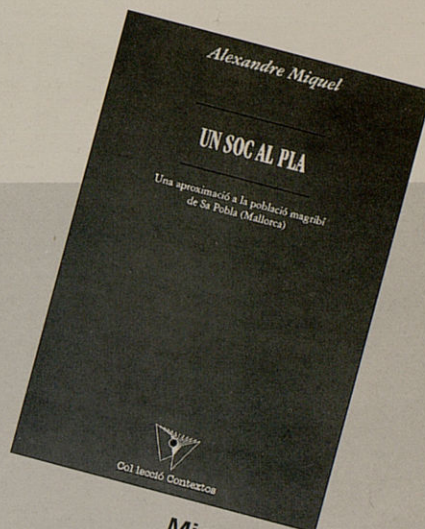
Novetats

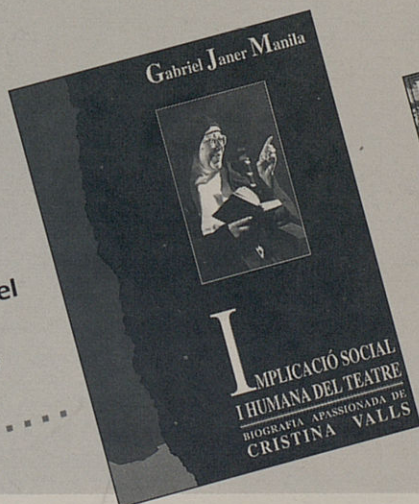
Serra, Antoni
El (meu) testament
literari
1.450 PTA

Massutí, E.; Vidal, S.
La llampuga: un mite
de la tardor
2.000 PTA

Miquel, Alexandre
Un soc al pla
1.450 PTA

Janer Manila, Gabriel
Implicació social i
humana del teatre
3.500 PTA

Marimon, Antoni
La crisi de 1898 a les
Illes Balears
2.350 PTA

Sastre Barceló, J. C.
Història de les
dones a la Mallorca
del segle XIX
1.600 PTA

Born de llibres

Sant Miquel, 55
Tel. 71 03 04 - 72 75 40
07002 Palma de Mallorca

**Radio
Borne**
BULEVARD

Prevenir, millor que apagar

Quan un bosc crema, s'hi crema la vida dels animals, la vida de les plantes. Hi perdem bellesa. Hi perdem tots. I tots en som responsables, perquè ho podríem evitar en el 99% dels casos. Això ens ha de fer reflexionar: si l'home provoca el foc, l'home el pot evitar.

Ja anam pel bon camí: l'any passat va ser l'any amb més poques hectàrees de bosc cremades i amb més pocs incendis.

Les institucions fan la seva feina, però no basta. Necessitam la teva col·laboració en la prevenció.

Recorda: no facis res que pugui provocar un incendi. No en vulguis ser responsable.

Aquest estiu, i amb la teva ajuda, les illes, més verdes que mai.

COM HI HEM DE COL·LABORAR

- *Mai no encenguis foc al bosc ni als voltants. Totes les precaucions són poques.*
- *Mai no hi tiris llosgues ni mistos encesos. Tampoc no ho facis quan vagis amb cotxe o amb tren.*
- *Acampa únicament a les zones autoritzades.*
- *Ni la muntanya ni el bosc són abocadors: deixa el fens dins el contenidor més pròxim.*
- *Col·labora amb agents forestals, unitats de vigilància forestal, cossos i forces de seguretat i altres col·lectius que fan feina per protegir la natura. La teva ajuda és fonamental.*
- *Si detectes cap foc, dóna'n avís immediatament a l'UUDOS, telèfon d'emergències. No pensis que algú ja ho deu haver fet. Si veus que qualcú no segueix aquests consells, adverteix-lo del risc. I no oblidis que avui la llei castiga molt durament les conductes imprudents*.*

112
UUDOS
TELÈFON D'EMERGÈNCIA

GOVERN BALEAR

Conselleria de Medi Ambient,
Ordenació del Territori i Litoral

* Article 352, BOE núm. 281, codi penal, Llei orgànica 10/1995 de 23 d'octubre: Els que incendiïn forests o masses forestals seran castigats amb penes de presó d'un a cinc anys i multa de dotze a devuit mesos.